

Rapport

h2>Klacht

Verzoekster klaagt allereerst over de handelwijze van de officier van justitie te Amsterdam bij de teruggeleiding van haar dochter naar Italië op 6 en 7 maart 2007 op grond van het Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen van 25 oktober 1980.

Verzoekster klaagt er in de eerste plaats over dat de officier van justitie de beschikking van het gerechtshof Den Haag van 17 januari 2007 ten uitvoer heeft gelegd, zonder het door haar advocaat aangekondigde kort geding af te wachten.

Verzoekster klaagt er verder over dat de officier van justitie haar op 6 en 7 maart 2007 niet in de gelegenheid heeft gesteld om afscheid te nemen van haar dochter en om persoonlijke spullen aan haar mee te (laten) geven.

Voorts klaagt verzoekster erover dat de officier van justitie in de vroege morgen van 7 maart 2007 aan haar advocaat heeft meegedeeld dat haar dochter niet meer in Nederland verbleef, terwijl de officier in een later contact die morgen aan het Centrum Internationale kinderontvoering heeft meegedeeld dat haar dochter nog wel in Nederland was.

Ten slotte klaagt verzoekster erover dat de officier van justitie in de vroege middag van 7 maart 2007 aan het Centrum Internationale kinderontvoering heeft meegedeeld dat zij na overleg met de Centrale autoriteit toch had besloten om verzoeksters dochter te laten vertrekken. Volgens verzoekster heeft er helemaal geen overleg met de Centrale autoriteit plaatsgevonden.

Verder klaagt verzoekster over de handelwijze van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland en/of het regionale politiekorps Utrecht bij de teruggeleiding.

Verzoekster klaagt er in de eerste plaats over dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland heeft besloten om haar op 6 maart 2007 op de openbare weg aan te houden en haar dochter af te nemen voor teruggeleiding, terwijl een met naam genoemde politieambtenaar haar advocaat had toegezegd om geen actie te ondernemen zolang er nog gerechtelijke procedures liepen en/of een kort geding werd ingediend.

Verder klaagt verzoekster erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland en/of het regionale politiekorps Utrecht bij de aanhouding:

- in burger zijn opgetreden en zich niet direct hebben gelegitimeerd, waardoor verzoekster in eerste instantie niet wist dat ze met de politie te maken had;
- verzoekster direct hebben aangehouden, zonder eerst met haar te overleggen over de situatie;

- geweld hebben gebruikt tegen zowel haar dochter als haar moeder;
- de autosleutels voor de voeten van haar moeder hebben gegooid;
- zowel aan haar moeder als aan haar hebben toegezegd dat zij op het politiebureau nog afscheid van de dochter mochten nemen, terwijl dit niet is nagekomen.

Voorts klaagt verzoekster erover dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland haar vervolgens niet in de gelegenheid heeft gesteld om persoonlijke spullen aan haar dochter mee te (laten) geven.

Verzoekster klaagt er ook over dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland de volgende morgen aan haar advocaat heeft doorgegeven dat haar dochter inmiddels was vertrokken uit Nederland en het indienen van een kort geding geen nut meer had, terwijl later bleek dat haar dochter toen nog in Nederland verbleef.

Verder klaagt verzoekster erover dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland haar geen informatie heeft verstrekt over de wijze waarop haar dochter vervolgens de nacht heeft doorgebracht en aan haar vader is meegegeven.

Ten slotte klaagt verzoekster erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland pas op 9 juni 2008 heeft geoordeeld over haar klacht van 26 juni 2007.

Feiten

1. Het Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen van 25 oktober 1980 (het Haags kinderontvoeringsverdrag) heeft als doel het verzekeren van de onmiddellijke terugkeer van kinderen die ongeoorloofd zijn overgebracht naar of worden vastgehouden in een verdragsland. Ongeoorloofd wil zeggen in strijd met het bestaande gezagsrecht over het kind. Gedachte hierbij is dat het in het algemeen schadelijk is voor een kind om uit zijn vertrouwde omgeving te worden weggehaald en - in elk geval voor een bepaalde tijd - alle contact met de achterblijvende ouder te verliezen.

Dit verdrag verplicht verdragslanden tot het inrichten van een terugleidingsprocedure voor het geval dat ouders kinderen ongeoorloofd meenemen naar dat land. Ingevolge het verdrag kan de ouder, van wie het kind is meegenomen naar Nederland, zich richten tot de Centrale autoriteit van het Ministerie van Justitie met het verzoek om te helpen het kind te laten terugkeren. De Centrale autoriteit behoort vervolgens alle passende maatregelen te nemen om deze onmiddellijke terugkeer te verzekeren om zo de belangen van het kind te waarborgen.

Als uitgangspunt in het verdrag geldt dat de rechter in het land van de plaats waar het kind verbleef voordat het werd meegenomen, dient te beslissen over de gezagssituatie en daarmee de toekomstige woonplaats van het kind. Het kind wordt daarom zo spoedig mogelijk teruggeleid naar dit land. De rechter van het land waarnaar het kind is meegenomen toetst daarentegen of er een grond aanwezig is om terugleiding van het kind te weigeren.

2. Verzoekster, van Nederlandse afkomst, had een affectieve relatie met de in Italië woonachtige Italiaan S. Uit die relatie werd in Italië op 6 april 2000 hun dochter geboren. De relatie tussen verzoekster en S. hield geen stand. Tijdens de rechterlijke procedure in Italië omtrent de toevertrouwing van de dochter aan één van de ouders, waarin de dochter bij tussenbeschikking van 1 juni 2004 voorlopig aan de moeder werd toevertrouwd, ging verzoekster, in strijd met de tussenbeschikking, maar op advies van haar toenmalige advocaat in augustus 2004 met haar dochter naar Nederland.

3. Vervolgens wendde S. zich tot de Nederlandse Centrale autoriteit met het verzoek om hulp bij de terugleiding van zijn dochter. Omdat verzoekster niet meewerkte, diende de Centrale autoriteit - als procesvertegenwoordiger van de vader - bij de rechtbank een verzoekschrift in tot terugleiding van de dochter.

4. Verzoekster vocht deze terugleiding aan. Zij deed hierbij een beroep op de weigeringsgronden uit het Haags kindervertoeringsverdrag, omdat zij van mening was dat haar dochter bij terugkeer niet veilig zou zijn. Zowel de rechtbank als het gerechtshof te Amsterdam oordeelde op 2 februari 2005 respectievelijk 19 mei 2005 dat indien de dochter zou worden teruggeleid naar Italië, zij bloot zou komen te staan aan ernstig lichamelijk of geestelijk gevaar, dan wel dat zij op een andere wijze zou komen te verkeren in een ondragelijke toestand. Hiermee was er grond aanwezig om de terugleiding van de dochter te weigeren. Na de uitspraak van het gerechtshof besloot de Centrale autoriteit om vader S. niet meer te vertegenwoordigen in de terugleidingskwestie, omdat zij geen belang zag om in cassatie te gaan.

Het Hof van Appel te Turijn (Italië) had inmiddels op 20 april 2005 het gezag over de dochter alleen aan de vader gegeven. Verzoekster werd tijdens deze procedure niet gehoord.

S. diende vervolgens een cassatieberoep in tegen de uitspraak van het gerechtshof te Amsterdam. De Hoge Raad vernietigde deze uitspraak en verwees de zaak terug naar het gerechtshof te Den Haag. Dit hof oordeelde op 17 januari 2007 dat de dochter wél terug moest naar Italië en binnen één week daartoe aan de vader moest worden afgegeven. Tegen deze beschikking stelde verzoekster op haar beurt cassatieberoep in. Haar advocaat had haar meegedeeld dat hij intussen een kort geding zou aanspannen om de terugleiding alsnog tegen te houden. Verzoekster dook vervolgens met haar dochter onder.

5. In januari 2007 verscheen vader S., in het bijzijn van een medewerker van de Italiaanse ambassade in Nederland, op een politiebureau van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland om aangifte tegen verzoekster te doen wegens onttrekking aan het ouderlijk gezag. Hierna verzocht de Consul van Italië het politiekorps dringend om op basis van de rechterlijke uitspraak van 17 januari 2007 een onderzoek in te stellen en zorg te dragen voor de teruggeleiding van de dochter. Onder leiding van politieambtenaar T., werkzaam bij bureau Zedenpolitie van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, werd een onderzoek ingesteld en werd contact gelegd met het Openbaar Ministerie te Amsterdam. Op 13 februari 2007 werd de aangifte van de vader opgenomen.

6. In opdracht van officier van justitie D. van het Openbaar Ministerie hielden de in burger geklede ambtenaren H., Ha., W. en Z. van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, bijgestaan door de in burger geklede ambtenaren G. en N. van het regionale politiekorps Utrecht, verzoekster op 6 maart 2007 aan in haar auto op de openbare weg. Verzoekster zat voorin de auto. Haar moeder en haar dochter op de achterbank. Verzoekster en haar dochter werden gescheiden overgebracht naar een politiebureau te Amsterdam, alwaar zij elkaar niet meer zagen. Verzoekster werd, na te zijn verhoord, weer vrijgelaten. Verzoekster mocht geen afscheid meer nemen van haar dochter en ook haar persoonlijke spullen niet meer aan haar afgeven.

De dochter werd op 7 maart 2007 opgehaald door haar vader en, na tweeënhalf jaar permanent in Nederland te zijn verbleven, per vliegtuig overgebracht naar Italië.

7. Bij brief van 26 juni 2007 diende verzoekster een klacht over de aanhouding in bij het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland. De beheerder van dit korps oordeelde op 9 juni 2008 over deze klacht.

8. Bij brief van 27 juni 2007 diende verzoekster een klacht in bij de hoofdofficier van justitie te Amsterdam over de wijze waarop officier van justitie D. had gehandeld bij de teruggeleiding van haar dochter. De hoofdofficier van justitie gaf in zijn beoordeling van 12 september 2007 onder meer aan dat in eerste instantie overleg tussen de officier van justitie en de advocaat was geweest om niet tot actie over te gaan, in afwachting van het kort geding. Omdat het kort geding uitbleef, werd de beschikking ten uitvoer gelegd.

9. In antwoord op vragen van verzoekster liet de Centrale autoriteit bij brief van 9 juli 2007 onder meer weten dat haar medewerkers niet betrokken waren geweest bij een overleg met officier van justitie D. over het al dan niet teruggeleiden van de dochter. De Centrale autoriteit had vader S. sinds mei 2005 niet meer vertegenwoordigd in de teruggeleidingskwestie. Zij had daarom ook geen bevoegdheid meer om ten tijde van de teruggeleiding van de dochter hierover met de betrokken officier van justitie in overleg te treden, aldus de Centrale autoriteit.

10. Uiteindelijk verwierp de Hoge Raad bij arrest van 28 september 2007 het beroep van verzoekster, waardoor definitief vaststond dat haar dochter moest worden teruggeleid naar Italië.

Beoordeling

Algemeen

Bij de beoordeling van deze zaak heeft de Nationale ombudsman het optreden van de verschillende betrokken overheidsinstanties, te weten de officier van justitie en twee politiekorpsen, bezien. Voor de overzichtelijkheid van het rapport zijn meerdere klachtonderdelen over de officier van justitie en de politiekorpsen samengevoegd en in chronologische volgorde weergegeven. In de slotbeschouwing zal aandacht worden besteed aan de samenwerking tussen deze instanties en in het bijzonder ook aan het feit dat geen samenwerking met de Centrale autoriteit van het Ministerie van Justitie heeft plaatsgehad.

De bevindingen waarop de Nationale ombudsman zijn oordeel heeft gebaseerd, zijn in dezelfde volgorde opgenomen in de bijlage van dit rapport.

I. Met betrekking tot het ten uitvoer leggen van de beschikking en het beslissen om op de openbare weg tot aanhouding over te gaan

1. Allereerst wordt geoordeeld over de volgende klachten.

Verzoekster klaagt erover dat de officier van justitie de beschikking van het gerechtshof Den Haag ten uitvoer heeft gelegd, zonder het door haar advocaat aangekondigde kort geding af te wachten. Verzoekster deelde daarbij mee dat zij op grond van informatie van haar advocaat in de veronderstelling was dat geen druk op de opsporing van haar dochter werd gezet, zolang het kort geding nog niet had gediend. Dit zou haar advocaat met politieambtenaar T. hebben afgesproken.

Verder klaagt verzoekster erover dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland heeft besloten om haar op de openbare weg aan te houden en haar dochter af te nemen voor teruggeleiding, terwijl politieambtenaar T. haar advocaat had toegezegd om geen actie te ondernemen zolang er nog gerechtelijke procedures liepen en/of een kort geding werd ingediend.

2. De hierboven omschreven gedragingen worden getoetst aan het volgende vereiste.

Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Indien hun beroep betrekking heeft op maatregelen betreffende kinderen, dienen zij ervoor zorg te dragen dat de belangen van deze kinderen een eerste

overweging vormen. Dit uitgangspunt is vastgelegd in internationale verdragen (zie Achtergrond, onder 1.).

In het Protocol Internationale kinderontvoering van 11 september 2000 zijn de processtappen van de Centrale autoriteit omschreven, die dienen te worden genomen bij de terugleiding van een kind. Hierin is bepaald dat als de ouder niet meewerkt aan de terugleiding en/of is ondergedoken, de Centrale autoriteit de officier van justitie inschakelt, die de politie opdracht geeft om het kind op te halen. De concrete opdracht om het kind veilig te stellen wordt uitgevoerd door de politie, doorgaans gespecialiseerde ambtenaren van de Jeugd- en Zedenpolitie. Zij laten zich indien mogelijk vergezellen door medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming of een gezinsvoogdij-instelling. Het kind wordt in afwachting van het moment dat het aan de verzoekende ouder kan worden overgedragen ondergebracht in een tijdelijk pleeggezin of soortgelijke tijdelijke opvang. Met de politie wordt vervolgens overlegd waar en op welk tijdstip het kind zal worden overgedragen aan de verzoekende ouder, nadat deze in Nederland is gearriveerd, aldus het protocol (zie Achtergrond, onder 2.).

3. Op grond van de feiten en bevindingen overweegt de Nationale ombudsman als volgt.

Vast staat dat het gerechtshof te Den Haag in zijn beschikking van 17 januari 2007 de uitspraak heeft gedaan dat de dochter van verzoekster binnen een week naar Italië moest worden teruggeleid. Deze beslissing kon direct ten uitvoer worden gelegd, omdat deze uitvoerbaar bij voorraad was verklaard. Verder is tijdens het onderzoek aannemelijk geworden dat tussen de politie respectievelijk de officier van justitie en de advocaat overleg is geweest om eerst het kort geding af te wachten alvorens de beschikking ten uitvoer te leggen.

De Nationale ombudsman gaat er, mede gelet op verzoeksters reactie tijdens het onderzoek, van uit dat T. daarbij geen concrete afspraken met de advocaat heeft gemaakt. Wel is aannemelijk geworden dat op deze wijze de indruk is gewekt dat geen druk op de opsporing van verzoekster en haar dochter zou worden gezet, zolang het kort geding niet had gediend.

Echter, de advocaat van verzoekster heeft van 17 januari tot 6 maart 2007 de tijd gehad om dit kort geding in te dienen, maar heeft dit, ondanks zijn uitspraken dat het eraan kwam, in ieder geval tot maart 2007 niet gedaan. Nu de vader aangifte had gedaan van onttrekking aan het ouderlijk gezag en de consul inmiddels druk uitoefende op de zaak, kon de officier van justitie niet anders meer dan de beschikking ten uitvoer leggen, zonder het kort geding af te wachten. In zoverre is de officier van justitie te volgen in haar beslissing.

4. Over de wijze waarop de officier van justitie de terugleiding vervolgens heeft aangepakt overweegt de Nationale ombudsman echter als volgt.

Over het algemeen komt het verzoek tot teruggeleiding bij de officier van justitie binnen via de Centrale autoriteit. Deze dienst is namelijk belast met de uitvoering van het Haags kinderontvoeringsverdrag, en vervult een coördinerende rol bij teruggeleidingen. Bij een opdracht van de Centrale autoriteit mag de officier van justitie er dan ook van uitgaan dat de Centrale autoriteit inmiddels alle, eventueel minder ingrijpende alternatieven heeft overwogen en met de officier zal bespreken welke stappen er in de teruggeleidings procedure moeten worden genomen.

Gebleken is dat in dit geval het opsporingsonderzoek echter niet is gestart door een opdracht van de Centrale autoriteit, maar door een schrijven van de Consul van Italië aan de politie om zorg te dragen voor de teruggeleiding van de dochter. Hierop is een aangifte van de vader opgenomen en heeft de politie een onderzoek ingesteld.

Vervolgens is gebleken dat officier van justitie D. in februari 2007 met deze zaak in aanraking kwam, toen zij de zaken waarnam voor collega Ba. D. bleek nagenoeg geen ervaring te hebben met teruggeleidingsprocedures en had dan ook veel overleg gevoerd met collega's en haar teamleider. Uit het onderzoek is verder naar voren gekomen dat zij sterk heeft getwijfeld over wat te doen en zich ook na de aanhouding wisselend heeft opgesteld naar de politie toe, wat bij de politie zelfs tot irritatie heeft geleid vanwege de gevoeligheid van de zaak. Ook is gebleken dat zij niet bekend was met het Protocol internationale kinderontvoering of andere richtlijnen op dit gebied.

D. en haar collega's hebben na overleg met de politie besloten om deze zaak strafrechtelijk aan te pakken om zo de dochter op te sporen en terug te geleiden naar Italië. Hierbij heeft D. de politie aangespoord om tot aanhouding van verzoekster over te gaan en het kind af te nemen.

5. Nu de opdracht tot opsporing niet van de Centrale autoriteit afkomstig was, had het op de weg van D. gelegen om alvorens tot de opdracht tot aanhouding over te gaan, allereerst zorgvuldig onderzoek te doen naar de minst belastende wijze om de beschikking ten uitvoer te leggen. Uit het onderzoek is echter niet gebleken dat D. zich heeft verdiept in andere, minder ingrijpende wijzen van aanpak. Hoewel verzoekster was ondergedoken, had allereerst via haar advocaat een gesprek kunnen worden aangegaan met verzoekster. De gegevens van de advocaat waren namelijk bekend. Indien de officier bij deze aanpak het vluchtgevaar te groot vond, had zij bijvoorbeeld nog kunnen overwegen om verzoekster aan te houden buiten aanwezigheid van haar dochter. Hierbij had druk op verzoekster kunnen worden uitgeoefend om in het belang van haar dochter alsnog mee te werken.

Nu niet is gebleken van deze overwegingen, blijft onduidelijk of de ingrijpende aanhouding in het bijzijn van de dochter wel noodzakelijk is geweest.

Voorts is niet aannemelijk geworden dat D. zich vooraf heeft laten informeren door deskundigen op het gebied van maatregelen betreffende kinderen, zoals bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming, het Bureau Jeugdzorg of de Centrale autoriteit, om bij de aanhouding de belangen van de dochter zoveel mogelijk te kunnen waarborgen. Wel heeft D. gesteld dat zij in de periode vóór de aanhouding contact heeft gehad met mevrouw O. van de Centrale autoriteit, maar niemand heeft dit kunnen bevestigen. Overigens, indien deze stelling van D. zou worden gevolgd, dan nog blijkt uit haar verklaring dat alleen zou zijn gesproken over de positie van verzoekster en haar kansen, en niet over de positie en de belangen van haar dochter, en welke stappen zouden moeten worden ondernomen om haar veilig te stellen. De Nationale ombudsman ziet dit ontbreken van contact met de Centrale autoriteit over de wijze van aanpak bij de teruggeleiding als een gemiste kans, omdat de Centrale autoriteit juist veel ervaring heeft met teruggeleidingen en de stappen die kunnen worden ondernomen om de emotionele schade bij het kind zoveel mogelijk te beperken. Hierbij kan worden gedacht aan een gefaseerde omgang met de verzoekende ouder voordat het kind wordt overgedragen. Deze mogelijkheden zijn echter onbenut gebleven, wat zeer moet worden betreurd.

Het voorgaande overziend is de Nationale ombudsman van oordeel dat officier van justitie D., al dan niet geadviseerd door haar collega's en haar teamleider, bij de tenuitvoerlegging van de beschikking heeft nagelaten om de belangen van de dochter een eerste overweging te laten vormen. De stelling van de minister van Justitie dat verzoekster bewust het risico heeft genomen dat de beschikking van het gerechtshof kwaadschiks ten uitvoer moest worden gelegd, wordt daarbij door de Nationale ombudsman zeker niet ontkend, maar dit laat onverlet dat een bestuursorgaan een zelfstandige taak heeft om bij maatregelen betreffende kinderen de belangen van dit kind zorgvuldig af te wegen. Doordat dit niet is gebeurd, is gehandeld in strijd met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

6. Met instemming heeft de Nationale ombudsman kennisgenomen van de mededeling van de minister van Justitie dat op dit moment een protocol wordt opgesteld om de afgifte van kinderen ter teruggeleiding naar het buitenland beter te kunnen begeleiden. Dit geeft de Nationale ombudsman aanleiding tot het doen van meerdere aanbevelingen ten aanzien van de invulling van dit protocol. Deze aanbevelingen zijn opgenomen aan het einde van dit rapport.

7. Ten aanzien van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland overweegt de Nationale ombudsman als volgt. Zoals hiervoor al aangegeven, is tijdens het onderzoek niet aannemelijk geworden dat T. concrete toezeggingen heeft gedaan.

Vervolgens is uit het onderzoek gebleken dat de politie de belangen van de dochter van verzoekster weldegelijk heeft afgewogen. Uit een verklaring van officier van justitie D. komt namelijk naar voren dat de politie de zaak nog nadrukkelijk aan D. had voorgelegd, met de

vraag of ingrijpen wel gewenst was. Nu D. hierop duidelijk de opdracht had gegeven om de zaak door te zetten en de dochter over te dragen aan de vader, en er nog steeds geen kort geding was ingediend, kon de politie niet anders doen dan overgaan tot de aanhouding van verzoekster en het afnemen van haar dochter.

Verder is gebleken dat T. op het politiebureau direct een medewerker van de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg heeft opgeroepen om zich over de dochter te ontfermen en ook het Mobiel crisis team uitgebreid heeft geraadpleegd. Dat de politie zich niet al bij de aanhouding heeft laten bijstaan door deze hulpverleners, is te betreuren, maar nu zij daar door de officier van justitie niet op zijn geweest en direct daarna wel de hulp hebben ingeroepen, kan dit de toets der kritiek doorstaan.

Wat betreft de keuze om verzoekster aan te houden op de openbare weg is de Nationale ombudsman van mening dat dit voor verzoekster zeer ingrijpend moet zijn geweest. Maar nu tijdens het onderzoek aannemelijk is geworden dat de politie de plaats van aanhouding zorgvuldig heeft afgewogen, waarbij de belangen van de dochter een eerste overweging hebben gevormd - namelijk het vermijden van het forceren van deuren en dergelijke om de zaak niet verder te laten escaleren - is deze aanpak niet in strijd geweest met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

II. Met betrekking tot de wijze van aanhouden

1. Vervolgens wordt geoordeeld over de volgende klachten.

Verzoekster klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland en/of het regionale politiekorps Utrecht bij de aanhouding in burger zijn opgetreden en zich niet direct hebben gelegitimeerd, waardoor verzoekster in eerste instantie niet wist dat ze met de politie te maken had, en verzoekster direct hebben aangehouden, zonder eerst met haar te overleggen over de situatie.

Verder klaagt verzoekster erover dat deze politieambtenaren geweld hebben gebruikt tegen zowel haar dochter als haar moeder, en de autosleutels voor de voeten van haar moeder hebben gegooid.

2. Deze gedragingen worden eveneens getoetst aan het vereiste van professionaliteit (zie hiervoor, onder I.2., eerste volzin). Dit vereiste is onder meer uitgewerkt in artikel 2 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar. Hierin is bepaald dat opsporingsambtenaren zich ongevroegd dienen te legitimeren indien zij in burgerkleding optreden, tenzij bijzondere omstandigheden dit onmogelijk maken (zie Achtergrond, onder 5.2.).

Verder worden de gedragingen getoetst aan het redelijkheidvereiste. Dit vereiste houdt in dat overheidsinstanties de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Dit betekent onder meer dat de politie bij een aanhouding een belangenafweging moet maken of er niet eerst minder ingrijpende maatregelen kunnen worden ingezet.

Voorts wordt getoetst aan het een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 3.). Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid Politiewet (zie Achtergrond, onder 4.) is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste).

Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf. In de Ambtsinstructie wordt beschreven dat onder geweld moet worden verstaan een dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis (zie Achtergrond, onder 5.1.).

3. Op grond van de feiten en bevindingen overweegt de Nationale ombudsman als volgt. Uit de reactie van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is gebleken dat het de ambtenaren van het regionale politiekorps Utrecht zouden moeten zijn geweest, die zich hadden gelegitimeerd. Echter, deze ambtenaren konden zich dit niet meer herinneren. Wel konden zij zich herinneren dat zij verzoekster hadden aangesproken en hadden verteld dat zij van de politie waren.

Nu de ambtenaren niet met zekerheid hebben kunnen aangeven dat zij zich hebben gelegitimeerd, wordt het stellige standpunt van verzoekster aannemelijk geacht. Hierdoor heeft zowel het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland als het regionale politiekorps Utrecht, door zich in burger gekleed niet te legitimeren, gehandeld in strijd met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

4. Verder is tijdens het onderzoek komen vast te staan dat de politie verzoekster direct heeft aangehouden, zonder eerst met haar te overleggen over de situatie. Dat wel uitleg is gegeven over de situatie, doet hieraan niet af. Echter, gelet op de opdracht van de officier van justitie en gezien de situatie die een actief en adequaat optreden van de politie vroeg, is het niet onredelijk geweest dat de politie direct tot aanhouding is overgegaan. Dit, om het optreden niet verder te laten escaleren. Hiermee is gehandeld conform het redelijkheidsvereiste.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

5. Tijdens het onderzoek is voorts komen vast te staan dat het de ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland zijn geweest die in de auto de armen van de moeder van verzoekster hebben weggedraaid om op deze wijze de dochter vrij te maken. Hier was enige krachtsinspanning voor nodig, waardoor aannemelijk is geworden dat hierbij dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis is toegepast. Voor de beoordeling van de vraag of dit toegepaste geweld de toets der kritiek kan doorstaan, is ten eerste van belang de vraag of de politieambtenaren optraden in de rechtmatige uitoefening van hun bediening. Reeds hiervoor is de aanhouding al rechtmatig geacht en is tijdens het onderzoek aannemelijk geworden dat de moeder meerdere keren is gewaarschuwd. Toen verzoeksters moeder haar kleindochter niet losliet, stond voor de politieambtenaren geen andere mogelijkheid open dan om haar los te maken. Hierbij is niet gebleken dat het geweld dat is toegepast, buitensporig is geweest. Met het wegdraaien van de armen en het uit de auto trekken van de dochter van verzoekster is het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten, waaronder het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, moeten worden gerespecteerd, dan ook niet geschonden. Hierbij benadrukt de Nationale ombudsman nog wel dat dit voor de dochter een zeer traumatische gebeurtenis moet zijn geweest, maar dit is de politieambtenaren niet aan te rekenen, omdat op dat moment voor hen geen alternatief voorhanden was.

De onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is dan ook behoorlijk.

6. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat, in tegenstelling tot hetgeen daarover wettelijk is geregeld, een ingevuld meldingformulier geweldsaanwending ontbrak (zie Achtergrond, onder 5.3.). Dit is niet juist.

7. Uit het onderzoek is genoegzaam komen vast te staan dat de ambtenaren van het regionale politiekorps Utrecht bij de aanhouding geen geweld tegen de dochter van verzoekster hebben gebruikt. De klacht mist op dit punt feitelijke grondslag.

8. Ten slotte is tijdens het onderzoek aannemelijk geworden dat het de ambtenaren van het regionale politiekorps Utrecht zijn geweest die de sleutels aan de moeder van verzoekster hebben teruggegeven. Ten aanzien van de wijze waarop dit is gebeurd, staan de lezingen van verzoekster en die van de politie lijnrecht tegenover elkaar. Voorts is niet gebleken van feiten of omstandigheden op grond waarvan aan de ene lezing meer waarde moet worden toegekend dan aan de andere. De Nationale ombudsman onthoudt zich daarom ten aanzien van dit korps van een oordeel op dit punt.

III. Met betrekking tot het afscheid nemen, het afgeven van spullen en het meedelen dat de dochter niet meer in Nederland verbleef

1. Hieronder wordt geoordeeld over de volgende klachten.

Verzoekster klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland dan wel het regionale politiekorps Utrecht zowel aan haar moeder als aan haar hebben toegezegd dat zij op het politiebureau nog afscheid van haar dochter mochten nemen, terwijl dit niet is nagekomen.

Verzoekster klaagt er ook over dat zowel de officier van justitie als het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland haar op 6 en 7 maart 2007 niet in de gelegenheid heeft gesteld om afscheid van haar dochter te nemen en om persoonlijke spullen aan haar mee te (laten) geven.

Ten slotte klaagt verzoekster erover dat zowel de officier van justitie als het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland de volgende morgen aan haar advocaat heeft doorgegeven dat haar dochter inmiddels was vertrokken uit Nederland, terwijl later bleek dat zij toen nog in Nederland verbleef.

2. Ook hier worden de gedragingen getoetst aan het vereiste van professionaliteit, dat, zoals al gezegd, onder meer inhoudt dat bij maatregelen betreffende kinderen hun belangen een eerste overweging dienen te vormen (zie hiervòòr, onder 1.2.). In het Protocol internationale kindervervoering is daartoe opgenomen dat er voor de afgifte van het kind aan de verzoekende ouder gelegenheid moet worden ingeruimd voor het afscheid tussen het kind en de ontvoerende ouder, die de afgelopen periode uitsluitend de dagelijkse verzorging van het kind heeft gehad (zie Achtergrond, onder 2.)

Verder wordt hier getoetst aan het vereiste van rechtszekerheid. Dit vereiste houdt onder meer in dat gerechtvaardigde verwachtingen van burgers en organisaties jegens bestuursorganen door die bestuursorganen worden gehonoreerd. Uit dit vereiste vloeit voort dat mondeling gedane toezeggingen moeten worden nagekomen.

Voorts geldt hier het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking. Dit vereiste houdt in dat bestuursorganen burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie voorzien. Dit betekent dat de door een bestuursorgaan verstrekte informatie volledig en juist dient te zijn, om onduidelijkheid en valse verwachtingen hierover aan de kant van de burger te voorkomen. Het bestuursorgaan dient daarbij voor ogen te houden dat de belangen die voor de burgers op het spel staan vaak groot zijn of als zodanig worden ervaren.

3. Op grond van de feiten en bevindingen overweegt de Nationale ombudsman als volgt.

Tijdens het onderzoek is gebleken dat ten aanzien van de mededeling van de politie aan zowel verzoekster als aan haar moeder dat zij op het politiebureau nog afscheid van de dochter mocht nemen, de lezingen van verzoekster en het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland tegenover elkaar staan. Voorts is niet gebleken van feiten of

omstandigheden op grond waarvan aan de lezing van verzoekster meer betekenis zou moeten worden toegekend dan aan die van de betrokken ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland. De Nationale ombudsman onthoudt zich daarom ten aanzien van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland van een oordeel op dit punt.

4. De ambtenaren van het regionale politiekorps Utrecht konden het zich niet herinneren of zij iets over afscheid nemen hadden gezegd. Nu deze ambtenaren niet met zekerheid konden aangeven dat zij het niet hadden gezegd, wordt het stellige standpunt van verzoekster aannemelijk geacht. Doordat de toezegging niet is nagekomen, is door deze ambtenaren gehandeld in strijd met het vereiste van rechtszekerheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

5. Verder is tijdens het onderzoek komen vast te staan dat de officier van justitie heeft besloten om verzoekster geen contact meer te laten hebben met haar dochter, om zo traumatische gebeurtenissen te voorkomen. Afgezien van de vraag of deze gebeurtenis voor de dochter niet al traumatisch genoeg was, ziet de Nationale ombudsman niet in waarom het afscheid niet had mogen plaatsvinden. In het Protocol internationale kinderontvoering staat zelfs nadrukkelijk vermeld dat hiertoe gelegenheid moet worden geboden. De Nationale ombudsman acht daarom het afscheid van de verzorgende ouder van groter belang dan de eventuele onrust die het zou kunnen veroorzaken. Indien de officier van justitie hierbij problemen verwachtte, had zij deskundigen kunnen inschakelen, die het afscheid hadden kunnen begeleiden. Dat dit niet is gebeurd, valt zeer te betreuren en is in strijd met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

6. Niet is aannemelijk geworden dat officier van justitie D. heeft geweigerd om persoonlijke spullen aan de dochter te laten meegeven. Tijdens het onderzoek is juist gebleken dat zij het heeft toegestaan, maar daarbij aan de advocaat van verzoekster heeft meegedeeld dat dit verder met politieambtenaar T. moest worden geregeld. Ook is niet aannemelijk geworden dat de officier van justitie aan de advocaat heeft meegedeeld dat de dochter niet meer in Nederland was. Het is juist aannemelijk geworden dat officier van justitie dit niet heeft gedaan, omdat de advocaat de officier van justitie in ditzelfde gesprek had verzocht of het Centrum internationale kinderontvoering (Centrum IKO) contact met haar mocht opnemen. Dit verzoek zou de advocaat niet hebben gedaan als de officier van justitie had meegedeeld dat de dochter niet meer in Nederland was. In zoverre missen deze klachten feitelijke grondslag.

7. Voorts staat vast dat ook politieambtenaar T. van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland heeft besloten om geen contact te laten plaatsvinden. Ook hier is de Nationale ombudsman, gezien het protocol, van oordeel dat het afscheid wel had moeten plaatsvinden. Nu uit het onderzoek is gebleken dat T. zijn beslissing op

zorgvuldige wijze heeft genomen, waarbij hij zich heeft laten adviseren door deskundigen, is dit hem echter niet aan te rekenen.

Verder is tijdens het onderzoek gebleken dat politieambtenaar T. verzoekster niet meer de gelegenheid heeft geboden om persoonlijke spullen aan haar dochter te laten meegeven. De advocaat deed dit verzoek om 9.15 uur, samen met het verzoek om verzoekster dan wel een arts nog even met de dochter te laten praten. De vlucht van de dochter zou om 11.00 uur vertrekken. Hoewel de Nationale ombudsman van oordeel is dat afscheid had moeten plaatsvinden, is hij met T. van mening dat het op dat moment praktisch niet meer mogelijk was om dit te organiseren. Het vereiste van professionaliteit is ten aanzien van bovengenoemde punten niet geschonden.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

8. Het bovenstaande wil echter niet zeggen dat politieambtenaar T. aan de advocaat heeft mogen doorgeven dat de dochter al was vertrokken, terwijl zij nog in Nederland verbleef. T. had dit gedaan om discussie over een eventuele ontmoeting tussen verzoekster en haar dochter te voorkomen. Deze informatie, die zeer belangrijk was voor verzoekster, is onjuist geweest. Dat T. later aan de advocaat heeft uitgelegd waarom hij dit had gezegd, doet hieraan niet af. T. heeft hiermee gehandeld in strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

IV. Met betrekking tot het overleg met de Centrale autoriteit

1. Verder wordt geoordeeld over de volgende klacht.

Verzoekster klaagt erover dat de officier van justitie in de vroege middag van 7 maart 2007 aan het Centrum IKO heeft meegedeeld dat zij na overleg met de Centrale autoriteit toch had besloten om verzoeksters dochter te laten vertrekken. Volgens verzoekster heeft er helemaal geen overleg met de Centrale autoriteit plaatsgevonden.

2. Ook deze gedraging wordt getoetst aan het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking (zie hiervòòr, onder III.2.). Op grond van de feiten en bevindingen overweegt de Nationale ombudsman als volgt. Tijdens het onderzoek is niet aannemelijk geworden dat officier van justitie D. op 7 maart 2007 overleg met de Centrale autoriteit heeft gehad over de terugleiding van de dochter. Wel is aannemelijk geworden dat haar collega Ba. die dag enkele algemene vragen over het Centrum IKO aan mevrouw O. van de Centrale autoriteit heeft gesteld. Daarbij zou mevrouw O. misschien kunnen hebben gezegd dat er geen juridische beletselen waren om de beschikking ten uitvoer te leggen, maar nergens blijkt uit dat er daadwerkelijk overleg over de zaak heeft plaatsgevonden. De informatie van officier van justitie D. is dan ook in strijd geweest met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

V. Met betrekking tot het verstrekken van informatie over de verblijfplaats van de dochter

1. Voorts wordt de volgende klacht beoordeeld.

Verzoekster klaagt erover dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland haar geen informatie heeft verstrekt over de wijze waarop haar dochter vervolgens de nacht heeft doorgebracht en aan haar vader is meegegeven.

2. Deze gedraging wordt getoetst aan het redelijkheidsvereiste (zie hiervòòr, onder II.2.). Dit vereiste impliceert ook dat bestuursorganen pas bepaalde informatie kunnen weigeren als er concrete aanwijzingen zijn dat bij het wel verstrekken ervan zwaarder wegende belangen in het geding komen.

3. Op grond van de feiten en bevindingen overweegt de Nationale ombudsman als volgt. Tijdens het onderzoek is komen vast te staan dat T. heeft geweigerd om de verblijfplaats te noemen in het kader van de afscherming. Wat T. hiermee concreet bedoelde, is niet duidelijk geworden, maar niet is gebleken dat T. hierbij concrete aanwijzingen had die deze afscherming rechtvaardigden. Het enkele vermoeden dat verzoekster misschien naar haar dochter op zoek zou gaan is daarbij onvoldoende. De Nationale ombudsman is daarom van oordeel dat het belang van afscherming had moeten wijken voor het belang van verzoekster om te weten waar haar dochter verbleef. Vervolgens had de politie er na de teruggeleiding goed aan gedaan om verzoekster, die na de aanhouding geen informatie meer over haar dochter had ontvangen, alsnog op de hoogte te stellen van het verloop van de teruggeleiding en de ontmoeting met haar vader. Nu al deze informatie niet is verstrekt, is gehandeld in strijd met het redelijkheidsvereiste.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

VI. Met betrekking tot de behandelingsduur van de klacht

1. Ten slotte wordt geoordeeld over de volgende klacht.

Verzoekster klaagt erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland pas op 9 juni 2008 heeft geoordeeld over haar klacht van 26 juni 2007.

2. Deze gedraging wordt getoetst aan het vereiste van voortvarendheid. Dit vereiste impliceert dat bestuursorganen slagvaardig en met voldoende snelheid optreden. Dit houdt in dat een bestuursorgaan klachten dient af te handelen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen. Volgens artikel 9:11 van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang gelezen met artikel 66 van de Politiewet dient een klacht waarover niet door de commissie is geadviseerd, binnen een termijn van tien weken na ontvangst ervan te

worden afgedaan. Een klacht waarover wel door de commissie wordt geadviseerd, dient binnen veertien weken na ontvangst te worden afgedaan. Het bestuursorgaan kan de afhandeling voor ten hoogste vier weken verdagen. Hiervan wordt schriftelijk melding gedaan aan de klager (zie Achtergrond, onder 6.).

3. De Nationale ombudsman is met de korpsbeheerder van oordeel dat de klacht niet binnen de wettelijk geldende termijnen voor klachtafhandeling is afgedaan. De Nationale ombudsman benadrukt hierbij dat deze wettelijk geldende termijnen zelfs ruimschoots zijn overschreden. Hiermee is gehandeld in strijd met het vereiste van voortvarendheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Slotbeschouwing

Het gerechtshof Den Haag heeft bij beschikking van 17 januari 2007 de terugleiding van de dochter van verzoekster naar de vader in Italië bevolen. Dit is een gegeven waar ook de Nationale ombudsman van uit dient te gaan. De ombudsman heeft zich bezig gehouden met de vraag: hoe heeft de terugleiding naar de vader in Italië plaatsgevonden? En in het bijzonder: in hoeverre heeft daarbij het belang van het kind voorop gestaan?

Natuurlijk kan de vraag worden gesteld of het in het belang van een zesjarig kind is dat zij na tweeënhalve jaar verblijf bij haar moeder in Nederland wordt teruggestuurd naar haar vader, die zij nauwelijks meer kende en wiens taal zij niet sprak. Maar dat dit diende te gebeuren is een consequentie van het feit dat de moeder - op advies van haar toenmalige advocaat, die daarvoor tuchtrechtelijk is berispt, het kind jaren geleden heeft ontvoerd naar Nederland. Deze consequentie vloeide rechtstreeks voort uit het Haags Kinderontvoeringsverdrag en de daarop gebaseerde rechterlijke uitspraken. Het uitgangspunt van dit Verdrag is dat het kind onmiddellijk terugkeert naar het land waar het verbleef voordat het werd meegenomen. Maar gegeven dat feit dient de terugleiding van het kind naar het land van herkomst op zodanige wijze te geschieden dat maximaal rekening wordt gehouden met het belang van het kind. Dit is vastgelegd in internationale verdragen, zoals het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind en het Haags kinderontvoeringsverdrag.

De Centrale autoriteit van het Ministerie van Justitie is de instantie bij uitstek die veel ervaring heeft met terugleidingen van kinderen en de stappen die kunnen worden ondernomen om de emotionele schade bij het kind zoveel mogelijk te beperken.

Deze zaak laat zien dat het ontbroken heeft aan goede samenwerking met de Centrale autoriteit. Als het goed was gegaan dan had de officier van Justitie in een vroegtijdig stadium contact opgenomen met de Centrale autoriteit, zodat op basis van de deskundigheid van deze organisatie de belangen van het kind een eerste overweging hadden gevormd en de waarborgen in het Haags kinderontvoeringsverdrag en het Protocol

internationale kinderontvoering waren gerealiseerd. De officier van Justitie heeft echter - uitgaand van een strafrechtelijke benadering van de situatie van het verblijf van de dochter bij de moeder - een eigen koers uitgezet die ertoe heeft geleid dat de politie bij de feitelijke uitvoering van de teruggeleiding voor zeer lastige afwegingen is komen te staan. Zover had het niet mogen komen. Er is uiteindelijk veel misgegaan bij de teruggeleiding van verzoeksters dochter.

De Nationale ombudsman stelt voorop dat - hoewel vanuit menselijk oogpunt begrijpelijk - de keuze van de moeder om met het kind onder te duiken en zich te onttrekken aan de gevolgen van rechterlijke uitspraken, een belangrijke factor is geweest bij alles wat in het kader van de teruggeleiding is gebeurd. Bovendien heeft de door de advocaat van de moeder gecreëerde onduidelijkheid over het al dan niet aanspannen van een kort geding invloed gehad op de stappen die gezet zijn: eerst afwachten en vervolgens wel ingrijpen.

Dit neemt echter niet weg dat gelet op de belangen van de dochter als kind van zes jaar oud, de wijze waarop de teruggeleiding heeft plaatsgevonden in ernstige mate als niet behoorlijk moet worden beoordeeld. De dochter is als een object opgepakt en teruggeplaatst op een wijze die een grote inbreuk inhoudt op de affectieve relatie met haar moeder en grootmoeder. Dit heeft het risico geschapen dat de dochter een ernstige traumatische ervaring heeft opgedaan. Het overbrengen naar de vader in Italië was op zich al ingrijpend genoeg. Zij heeft geen afscheid kunnen nemen van haar moeder waarmee zij dagelijks verkeerde en heeft ook haar eigen spulletjes en kleding niet meegekregen. Op die manier is zij weggerukt uit een haar vertrouwde leefwereld. Respectering van het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind en de waarborgen uit het Haags kinderontvoeringsverdrag en het Protocol internationale kinderontvoering hadden de negatieve gevolgen voor de dochter kunnen beperken.

Conclusie

Ten aanzien van de klachten over de officier van justitie

De klacht over de onderzochte gedraging van de officier van justitie te Amsterdam is gegrond ten aanzien van

- de wijze van het ten uitvoer leggen van de beschikking, wegens schending van het vereiste van professionaliteit;
- het niet in de gelegenheid stellen van verzoekster om afscheid van haar dochter te nemen, wegens schending van het vereiste van professionaliteit, en;
- de mededeling aan het Centrum IKO dat zij na overleg met de Centrale autoriteit had besloten om de dochter te laten vertrekken, wegens schending van het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking;

en niet gegrond ten aanzien van

- de weigering om persoonlijke spullen mee te laten geven, en;
- de mededeling dat de dochter niet meer in Nederland verbleef.

Ten aanzien van de klachten over het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is gegrond ten aanzien van

- het zich niet-legitimeren, wegens schending van het vereiste van professionaliteit;
- de mededeling dat de dochter niet meer in Nederland verbleef, wegens schending van het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking, en;
- het niet-verstrekken van informatie over de wijze waarop de dochter de nacht had doorgebracht en aan haar vader was meegegeven, wegens schending van het redelijksvereiste;

en niet gegrond ten aanzien van

- het aanhouden op de openbare weg;
- het aanhouden zonder voorafgaand overleg;
- het gebruik van geweld tegen zowel de dochter als de moeder van verzoekster;
- het niet in de gelegenheid stellen van verzoekster om afscheid van haar dochter te nemen;
- het weigeren om persoonlijke spullen mee te laten geven, en;
- het gooien van de sleutels voor de voeten van de moeder van verzoekster.

De Nationale ombudsman onthoudt zich ten aanzien van dit korps van een oordeel over de toezegging om nog afscheid te mogen nemen.

Ten aanzien van de klacht over de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

De klacht over de klachtbehandeling door de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is gegrond, wegens schending van het vereiste van voortvarendheid.

Ten aanzien van de klachten over het regionale politiekorps Utrecht

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Utrecht is gegrond ten aanzien van

- het niet-legitimeren, wegens schending van het vereiste van professionaliteit, en;
- de toezegging om nog afscheid te mogen nemen, wegens schending van het vereiste van rechtszekerheid;

en niet gegrond ten aanzien van

- het aanhouden zonder voorafgaand overleg, en;
- het gebruik van geweld tegen zowel de dochter als de moeder van verzoekster.

De Nationale ombudsman onthoudt zich ten aanzien van dit korps van een oordeel over het gooien van de sleutels voor de voeten van de moeder van verzoekster.

Instemming

De Nationale ombudsman heeft met instemming ervan kennisgenomen dat op dit moment onder leiding van het Ministerie van Justitie in samenwerking met onder meer de Centrale autoriteit, de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie een protocol wordt opgesteld om de afgifte van kinderen ter teruggeleiding naar het buitenland beter te kunnen begeleiden. Hierdoor zal volgens de minister een nadere invulling worden gegeven aan de bepalingen 1.1.4.1. tot en met 1.1.4.14 van het Protocol Internationale Kinderontvoering van september 2000. Ook het Bureau Jeugdzorg en het Korps landelijke politiediensten worden hierbij betrokken.

AANBEVELINGen

De Nationale ombudsman geeft de minister van Justitie in overweging om bij de nadere invulling van het Protocol internationale kinderontvoering van 11 september 2000 nadrukkelijk te waarborgen dat de belangen van kinderen bij teruggeleidingsprocedures een eerste overweging vormen conform artikel 3 van het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind.

Verder geeft de Nationale ombudsman de minister in overweging om het protocol zo aan te passen dat de politie en/of officier van justitie wordt opgedragen om verzoeken tot teruggeleidingen die niet via de Centrale autoriteit worden gedaan, bij de Centrale autoriteit te melden. De Centrale autoriteit zou dan ook in deze zaken een coördinerende en adviserende taak op zich dienen te nemen en de politie en/of officier van justitie bij procedures in het kader van het Haags kinderontvoeringsverdrag dienen te begeleiden.

Ten slotte geeft de Nationale ombudsman de minister in overweging om het (aangepaste) protocol nadrukkelijk onder de aandacht te brengen bij de bestuursorganen die kunnen worden betrokken bij een terugleidingsprocedure in het kader van het Haags kinderontvoeringsverdrag.

Onderzoek

Op 3 december 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw B. te Bunschoten Spakenburg, met een klacht over een gedraging van de officier van justitie te Amsterdam. De klacht is op 14 juli 2008 aangevuld met klachten over een gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, een gedraging van de beheerder van dit korps en over een gedraging van het regionale politiekorps Utrecht.

Naar deze gedragingen, die worden aangemerkt als een gedraging van de minister van Justitie respectievelijk de beheerders van de regionale politiekorpsen Amsterdam-Amstelland en Utrecht, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister en de korpsbeheerders verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd aan de officier van justitie, aan vijf betrokken ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland en aan twee betrokken politieambtenaren van het regionale politiekorps Utrecht de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Eén van de politieambtenaren maakte hiervan gebruik. De officier van justitie is tijdens het onderzoek gehoord.

In verband met hun verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd aan de hoofdofficieren van justitie van Amsterdam en Utrecht de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven.

Tijdens het onderzoek kregen de minister, de korpsbeheerders en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens werd aan hen een aantal specifieke vragen gesteld.

Ten slotte werden twee medewerkers van de Centrale autoriteit en één medewerker van het Centrum IKO gehoord.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De minister van Justitie, de korpsbeheerder van Utrecht en verzoekster deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De reactie van de medewerkers van de Centrale autoriteit gaven aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen en aan te vullen.

De korpsbeheerder van Amsterdam-Amstelland, de officier van Justitie en politieambtenaren D. en T. gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift van verzoekster van 30 november 2007 met bijlagen.
2. Reactie van de minister van Justitie van 22 mei 2008.
3. Reactie van verzoekster van 9 juni 2008 met bijlagen.
4. Nadere informatie van verzoekster van 12 juni 2008.
5. Verklaring van mevrouw P. van het Centrum IKO van 23 juli 2008.
6. Reactie van ambtenaar T. van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland van 1 september 2008 met bijlage.
7. Standpunt van de beheerder van het regionale politiekorps Utrecht van 11 september 2008 met bijlage.
8. Verklaring van officier van justitie D. van 14 oktober 2008.
9. Standpunt van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland van 16 oktober 2008 met bijlagen.
10. Verklaring van medewerkers K. en W. van de Centrale autoriteit van 2 december 2008.
11. Nadere informatie van het parket-generaal van 9 januari 2009.
12. Nadere informatie van de minister van Justitie van 6 maart 2009 met bijlage.
13. Reactie van verzoekster van 8 april 2009.
14. Reactie van de beheerder van het regionale politiekorps Utrecht van 9 juni 2009.
15. Nadere informatie van verzoekster van 28 juli en 28 augustus 2009.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Internationale verdragen

1.1. Artikel 3, eerste lid, van het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK); New York, 20 november 1989

"Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging."

1.2. Het Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen van 25 oktober 1980

"De Staten die dit verdrag hebben ondertekend.

Ten stelligste ervan overtuigd dat het belang van het kind in alle aangelegenheden betreffende het gezag over kinderen van fundamentele betekenis is."

2. Protocol internationale kinderontvoering

Toelichting bij het globaal processchema in het Protocol Internationale Kinderontvoering van september 2000, uitvoering uitspraak bevel tot teruggeleiding, pagina 23 en 24

"1.1.4.2. Overleg met de (advocaat van de) ontvoerende ouder

Ter tenuitvoerlegging van de beschikking tot teruggeleiding wordt overleg gepleegd met (de advocaat van de) ontvoerende ouder.

1.1.4.4. Officier van justitie inschakelen om kind op te halen

Indien de ouder niet bereid is mee te werken, zelf in Nederland wil blijven en weigert het kind te zullen afgeven aan de verzoekende ouder die het komt ophalen, moet de officier van justitie worden ingeschakeld om te bewerkstelligen dat het kind niettemin aan de verzoekende ouder wordt afgegeven. De concrete opdracht om het kind veilig te stellen wordt uitgevoerd door de politie, doorgaans gespecialiseerde ambtenaren van Jeugd- en Zedenpolitie. Zij laten zich indien mogelijk vergezellen door medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming of een voogdij-instelling. Het kind wordt in afwachting van het moment dat het aan de verzoekende ouder kan worden overgedragen ondergebracht in een tijdelijk pleeggezin of een soortgelijke tijdelijke opvang.

1.1.4.5. Onderduiken

Het komt regelmatig voor dat de ouder om teruggeleiding te voorkómen het kind laat onderduiken door het onder te brengen op een onbekend, geheim adres.

1.1.4.6. Officier inschakelen om kind op te sporen en aan te houden ter fine van teruggeleiding

Wanneer een kind ondergedoken wordt gehouden wordt, indien hij nog niet bij de zaak betrokken is, de officier van justitie ingeschakeld, thans om het kind op te sporen en het aan te houden ter teruggeleiding. De officier van justitie kan de rechter-commissaris verzoeken bij de opsporing dwangmiddelen (telefoontaps) te mogen toepassen. Wanneer bekend is waar het kind zich bevindt maakt de politie zich gereed het op te halen. De concrete afwikkeling gaat overeenkomstig hetgeen vermeld staat onder 12.1.4.4.

1.1.4.7. Overleg met politie over teruggeleiding

Met de politie wordt overlegd waar en op welk tijdstip het kind zal worden overgedragen aan de verzoekende ouder, nadat deze in Nederland is gearriveerd. De politie draagt hierbij meestal zorg voor het vervoer van het kind van pleeggezin naar verzoekende ouder.

1.1.4.8. Afgifte kind aan verzoekende ouder

Er moet hierbij gelegenheid worden ingeruimd voor het afscheid tussen het kind en de ontvoerende ouder (die de afgelopen periode uitsluitend de dagelijkse verzorging van het kind heeft gehad). Zodra het kind is afgegeven aan de verzoekende ouder (die naar het recht van de verzoekende staat (mede) gezag over het kind heeft, is het eigenlijke verzoek afgedaan.

3. Artikel 11 van de Grondwet

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

4. Artikel 8, eerste en vijfde lid, van de Politiewet

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

5. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buiten gewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275)

5.1. Artikel 1, derde lid, onder b

"In dit besluit wordt verstaan onder: (...) b. geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken."

5.2. Artikel 2

"De ambtenaar legitimeert zich met het legitimatiebewijs dat aan hem is verstrekt:

a. bij optreden in burgerkleding ongevraagd, tenzij bijzondere omstandigheden dit onmogelijk maken,

(...)"

5.3. Artikel 17, eerste en tweede lid

"1. De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt de feiten en omstandigheden dienaangaande, alsmede de gevolgen hiervan, onverwijld aan zijn meerdere.

2. De melding, bedoeld in het eerste lid, wordt door de meerdere terstond vastgelegd op een daartoe door Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij ministeriële regeling vastgestelde wijze."

6. Termijnen klachtbehandeling

Artikel 9:11 van de Algemene wet bestuursrecht

"1. Het bestuursorgaan handelt de klacht af binnen zes weken of - indien afdeling 9.1.3 van toepassing is - binnen tien weken na ontvangst van het klaagschrift.

2. Het bestuursorgaan kan de afhandeling voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt schriftelijk mededeling gedaan aan de klager en aan degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft."

Artikel 66 van de Politiewet

"In afwijking van artikel 9:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt de klacht afgehandeld binnen tien weken of, indien een commissie als bedoeld in artikel 61, tweede lid, onder a, is belast met de behandeling van en advisering over de klacht, binnen veertien weken na de ontvangst van het klaagschrift."

bijlage

I Bevindingen

met betrekking tot het ten uitvoer leggen van de beschikking en het beslissen om op de openbare weg tot aanhouding over te gaan

Visie Justitie

1. De minister van Justitie achtte de klacht niet gegrond.

Allereerst moest volgens de minister worden vooropgesteld dat verzoekster er bewust voor had gekozen om de beschikking van het gerechtshof te Den Haag van 17 januari 2007 naast zich neer te leggen. Tot 6 maart 2007 had zij zich onttrokken aan de beschikking, was zij ondergedoken en had zij haar dochter bij zich gehouden. Hiermee nam verzoekster bewust het risico dat de beschikking van het gerechtshof kwaadschiks ten uitvoer moest worden gelegd. Bij een dergelijke tenuitvoerlegging is het moeilijk om in ieders belang te handelen, maar verzoekster had de ontwikkelingen waarover zij klaagt zelf kunnen voorkomen.

Voorts deelde de minister mee dat de officier van justitie geen afspraken had gemaakt met de advocaat van verzoekster omtrent het opschorten van de tenuitvoerlegging van de beschikking van het gerechtshof totdat een kort geding zou worden aangespannen. Pas op de avond van het aantreffen van de dochter, op 6 maart 2007, had de officier van justitie voor het eerst rechtstreeks contact met de advocaat. De advocaat voerde op dat moment onder andere argumenten van medische aard aan om de opschorting van de tenuitvoerlegging van de beschikking te bewerkstelligen. De officier van justitie verifieerde deze argumenten en belde de advocaat vervolgens terug om mee te delen dat het kort geding niet zou worden afgewacht, aldus de minister.

De minister liet verder weten dat het de officier van justitie via de politie wel al eerder bekend was dat de advocaat voornemens was om een kort geding aan te spannen. Uit informatie van de politie kon worden opgemaakt dat de advocaat op 8 februari 2007 aan de politie had aangegeven dat de dagvaarding voor het kort geding bijna klaar was en waarschijnlijk eind februari dan wel begin maart zou worden behandeld. Op 26 februari 2007 ontving de officier van justitie via de politie een fax, waarin de advocaat aangaf dat er op korte termijn een kort geding tegen de Staat der Nederlanden (zou) worden aangespannen. Hieruit bleek aan de officier van justitie dat het kort geding nog steeds niet was ingesteld. De advocaat had voortdurend aangegeven dat hij voornemens was het kort geding aan te spannen, maar een kort geding is in de regel bedoeld om de rechtmatigheid van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing te (laten) toetsen; hiertoe had de advocaat vanaf 17 januari 2007 de tijd gehad. Op 13 februari 2007 deed de vader aangifte tegen verzoekster inzake de onttrekking, waarna een strafrechtelijk onderzoek werd gestart ter tracerings en teruggeleiding van de dochter. Daarbij was dus besloten dat de beschikking ten uitvoer moest worden gelegd, aldus de minister.

2. Tijdens het onderzoek is ook betrokken officier van justitie D. gehoord. Zij deelde onder meer mee dat zij in maart 2007 als beginnend officier van justitie door haar collega Ba. met de zaak van verzoekster in aanraking was gekomen. Ze wist niet meer precies wanneer zij voor de eerste keer contact had gehad met de politie over deze zaak. Wel wist ze zich te herinneren dat de politie haar had verteld dat de advocaat van verzoekster een kort geding zou aanspannen.

Op een gegeven moment had vader S. aangifte tegen verzoekster gedaan wegens onttrekking aan het ouderlijk gezag. De politie had deze aangifte niet direct opgenomen, maar eerst aan Ba. gevraagd hoe hier mee om te gaan. De politie had stukken gefaxt, waarin D. zich in opdracht van Ba. was gaan verdiepen. Ook had zij in die tijd contact gehad met mevrouw O. van de Centrale autoriteit over hoe te handelen en welke regelgeving precies van toepassing was. Dit soort zaken kwam namelijk weinig voor bij het Openbaar Ministerie.

D. had met O. de mogelijkheden van verzoekster besproken. Ook of er nog mogelijkheden waren voor verzoekster om de uitspraak van het gerechtshof vernietigd te krijgen. De Centrale autoriteit had haar verteld dat die mogelijkheden er waarschijnlijk niet waren, en dat de zaak onder de huidige wetgeving waarschijnlijk kansloos was voor verzoekster. Na dit aan Ba. te hebben doorgegeven, had Ba. de politie vervolgens de opdracht gegeven om de aangifte van de ex-partner op te nemen en over te gaan tot onderzoek en opsporing. Dit, omdat zo'n aangifte mogelijkheden voor de politie en Justitie creëert om strafvorderlijke bevoegdheden in te zetten om het kind naar de vader terug te brengen.

Volgens D. was dit geen standaard zaak geweest. Zij had, als beginnend officier van justitie, veel overleg gehad met haar collega's over de opsporingsbevoegdheden en over de keuze om verzoekster als verdachte aan te merken of niet. Uiteindelijk was besloten dat sprake was van een heterdaad-situatie en werd verzoekster inderdaad als verdachte aangemerkt. D. had de zaak tegen verzoekster later geseponneerd.

D. kon zich nog goed herinneren dat de politie niet stond te springen om in te grijpen. Het was ook voor de politieambtenaren een zeer gevoelige zaak, waarin het om de belangen van een kind ging. De politie had de zaak dan ook expliciet aan D. voorgelegd, met het verzoek om aan te geven of ingrijpen wel gewenst was. D. had toen duidelijk de opdracht gegeven om de zaak door te zetten en het kind over te dragen aan de vader. Dat dit moest gebeuren was immers vastgelegd bij beschikking, dus de aangifte van de vader was terecht, aldus D. Verder was er geen kort geding ingediend, en was D. van mening dat de situatie van het kind, dat ondergedoken zat met de moeder, verre van gunstig was. Moeder was op de vlucht voor de politie en wisselde telkens van verblijfplaats. Verder vermomde zij het kind, als zij hiermee naar buiten ging. Dit alles bleek uit telefoontaps en berichtgeving in de media. In het contact dat D. met de politie had, had zij aangegeven dat verzoekster zo snel mogelijk moest worden aangehouden. Op de datum van aanhouding had D. niet direct invloed gehad. De politie had uiteindelijk besloten dit op 6 maart 2007 te

doen. Daarna had zij weer contact met de politie gehad.

De advocaat van verzoekster had op de avond van de aanhouding voor het eerst telefonisch contact met haar opgenomen. Hij gaf aan dat er sprake was van een medische noodsituatie. Hij zei dat hij een doktersverklaring had, waarin stond dat verzoekster erg onder de situatie leed. Ook zei hij dat de dochter leed onder de onderduiksituatie. Hij wilde hierover een kort geding indienen, maar had dit nog niet gedaan, aldus D. Het verhaal van de advocaat was voor D. niet erg begrijpelijk. Het gegeven dat het niet goed ging met het kind, was nu juist voor haar de reden om het kind bij moeder weg te halen. Het werd D. daarom niet duidelijk wat de advocaat wilde bewerkstelligen met het kort geding en had haar niet kunnen overtuigen. Diezelfde avond had zij nog geverifieerd bij haar teamleider. Na dit overleg had zij besloten om de zaak door te zetten. De argumenten van de advocaat waren volgens D. niet steekhoudend. Zij vond het zelf ook allemaal erg wat er gebeurde, maar er waren op dat moment geen redenen voor haar om de overdracht geen doorgang te laten vinden. Er lag immers een beschikking, en de argumenten van de advocaat waren niet voldoende om iets anders te beslissen, aldus D. Voor zover D. zich kon herinneren, wist zij toen niet dat er een cassatieprocedure liep. Het was voor haar lastig om een antwoord te geven op de vraag of zij anders had gehandeld als zij dat wel had geweten. Zij had dan in ieder geval willen weten wat de gronden van het cassatieverzoek waren.

D. liet voorts nog weten dat zij het heel moeilijk vond om een beslissing te nemen, zeker omdat zij nog in opleiding was. Zij had dan ook veel met collega's overlegd. Verder vond D. het heel lastig dat het kind heel lang haar vader niet had gezien. Maar de moeder was uit Italië weggegaan tijdens de echtscheidingsprocedure, tegen de uitspraak van de rechter in. D. moest daarom wel zo handelen. Op de stelling dat verzoekster van de politie de indruk had dat er geen haast zou worden gemaakt met haar zaak en dat zij rustig aan kon doen, reageerde D. dat verzoekster wist dat ze het kind zou moeten afgeven; er lag immers een beschikking.

Voorts verklaarde D. dat zij in de ochtend van 7 maart 2007 aan de politie had gemeld dat het kind mocht vertrekken. Vervolgens had zij telefonisch contact gehad met het Centrum IKO. Mevrouw P. van het Centrum IKO had haar stukken toegestuurd, met het verzoek om deze te lezen. Hierop had D. de politie gebeld met het verzoek om toch nog even te wachten met het vertrek, omdat zij de stukken van het Centrum IKO nog wilde bestuderen. D. had deze stukken toen snel gelezen, maar ook daarin vond zij geen aanleiding om het kind in Nederland te laten blijven. D. had toen nogmaals de politie gebeld met de opdracht om het kind alsnog te laten vertrekken. D. kon zich nog herinneren dat de politie door haar optreden enigszins geïrriteerd raakte. Door haar wisselende mededelingen die morgen kwam zij bij de politie onzeker over. De politie vond het een bijna onmenselijke opdracht, en wilde wel zeker weten of D. achter haar beslissing stond, aldus D.

Ten slotte verklaarde D. nog dat er geen richtlijnen of protocollen waren over hoe te handelen in dit soort gevallen. Het was iedereen wel duidelijk dat je zorgvuldig moest

omgaan met een kind in deze situatie. Het doel was om de moeder aan te houden en het kind over te dragen. Op de vraag waarom verzoekster niet op een moment was aangehouden, zonder dat haar dochter erbij was, antwoordde D. dat zij niet meer wist of dit überhaupt een optie was en of zij dit met de politie had besproken. De politie wist niet waar de moeder was; zij had moeite met het opsporen van verzoekster om haar aan te houden. Op de dag zelf berichtte de politie D. dat zij haar kon aanhouden. Door de politie is toen uitgesproken dat ze zou proberen dit rustig en netjes aan te pakken. Achteraf dacht zij dat aanhouding met kind waarschijnlijk de beste optie was, omdat de dochter dan direct kon worden afgenomen, zonder dat moeder of kind zouden kunnen vluchten. Op de vraag waarom verzoekster was aangehouden in een winkelstraat en niet in een woning, verklaarde D. dat zij het zich niet meer kon herinneren of zij hierin een afweging had gemaakt of dat zij dit aan de politie had overgelaten. De politie had ervoor gezorgd dat verzoekster zo snel mogelijk na de aanhouding bij haar kind weg was. Daarom was het handig om het vanuit de auto te doen. Dan kon het kind direct in een andere auto worden gezet, weg van haar moeder, aldus D.

3. Officier van justitie D. had een journaal opgemaakt over de gebeurtenissen ten aanzien van de teruggeleiding van de dochter. In dit journaal is onder meer opgenomen dat D. op 6 maart 2007 werd gebeld door de advocaat van verzoekster, met de mededeling dat hij de volgende morgen een spoed kort geding wilde starten. Volgens hem was het medisch onverantwoord om de dochter toen naar Italië te laten gaan. De advocaat deelde D. mee dat de dochter was onderzocht door de huisarts, die van oordeel was dat de onderduiksituatie niet langer moest voortduren, omdat sprake was van een isolement. Verzoekster zou een negatief beeld van vader hebben geschetst. Om die reden zou afgifte van de dochter aan haar vader op dat moment een traumatische ervaring voor haar zijn. Dit zou ook nog door een andere arts zijn bevestigd, aldus de mededeling van de advocaat aan D. Een ander argument van de advocaat voor een spoed kort geding was erin gelegen dat de dochter al zeer lang in Nederland verbleef en geen Italiaans sprak, terwijl haar vader de Nederlandse taal niet beheerste. Daarnaast had de advocaat meegedeeld dat een cassatieschriftuur was opgesteld, aldus het journaal.

Volgens het journaal had D. vervolgens politieambtenaar T. gebeld. Deze gaf aan dat de dochter niet door een arts was bezocht. De aanhouding van verzoekster en haar dochter zou rustig zijn verlopen, en het ging goed met de dochter. Vader zou om 22.30 uur op Schiphol landen en zou de volgende dag om 11.00 uur terugvliegen met de dochter. D. besloot in overleg met haar collega's dat er geen redenen waren om het spoed kort geding af te wachten. Daarbij was met name van belang dat de advocaat van de moeder sinds 17 januari 2007 de tijd had gehad om dit kort geding te bewerkstelligen, alsmede dat de medische situatie van de dochter met name door toedoen van haar moeder was veroorzaakt. Het was niet door een arts vastgesteld dat afgifte van de dochter aan haar vader medisch onverantwoord was en D. en haar collega's gingen ervan uit dat deze omstandigheden waren meegenomen in de beslissing van het gerechtshof tot afgifte aan

vader, aldus het journaal van D.

Visie regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

4. De korpsbeheerder achtte de klacht niet gegrond en verwees voor de motivering van zijn oordeel naar een advies van de Commissie voor de politiekachten van 21 mei 2008. In dit advies is onder meer opgenomen dat T. ontkende dat hij afspraken met de advocaat had gemaakt. Verzoekster kon nauwelijks informatie geven over de inhoud van de gemaakte afspraken. Zij liet vervolgens na een onderbouwing te geven van het bestaan van enige afspraak. De commissie kon er zodoende niet van uitgaan dat er afspraken waren gemaakt. Voorts was in het advies opgenomen dat verzoekster meende dat de politie haar de gelegenheid had moeten bieden om aan de overdracht van de dochter medewerking te verlenen. In dat verband had zij aangevoerd dat als de politie bij haar verblijfplaats had aangebeld, zij haar verzet zou hebben opgegeven. Dat zou voor de dochter een minder belastende ervaring zijn geweest dan de wijze waarop de politie nu had gehandeld. De commissie begreep dat voor verzoekster de emoties hoog opliepen en dat zij zich in een moeilijke en hopeloze situaties gedrongen voelde. De commissie was zich eveneens bewust van de traumatiserende ervaring die de dochter op 6 maart 2007 had ondergaan. Dit nam echter niet weg dat de commissie verzoekster niet kon volgen in haar opvatting dat de politie een minder ingrijpende of minder belastende werkwijze had moeten kiezen. Anders dan verzoekster was de commissie namelijk van oordeel dat de politie in de gegeven omstandigheden geen aanleiding had om te veronderstellen dat verzoekster, die doelbewust met haar dochter naar een onderduikadres was uitgeweken, bij confrontatie met de politie alsnog medewerking zou verlenen. De door de politie gevolgde tactiek en het door de politie toegepaste geweld had verzoekster daarmee over zich afgeroepen. De commissie had geen aanleiding om aan te nemen dat de betrokken politiemensen anders dan beheerst of met onvoldoende invoelend vermogen in deze precaire situatie waren opgetreden, aldus het advies van de Commissie voor de politiekachten Amsterdam-Amstelland.

5. Betrokken politieambtenaar T., werkzaam bij bureau Zedenpolitie en verantwoordelijk voor het onderzoek naar verzoekster, liet weten dat het onderzoek naar verzoekster was gestart naar aanleiding van het feit dat de Consul van Italië zich met een schrijven had gewend tot de plaatsvervangend hoofdcommissaris van het korps met het indringende verzoek om op basis van de rechterlijke uitspraak een onderzoek in te stellen en ervoor zorg te dragen dat de dochter aan haar vader zou worden overgedragen. Pas nadat van politiezijde was besloten om een onderzoek te starten, had T. contact gelegd met het Openbaar Ministerie. De zaak was toen voorgelegd en er waren afspraken gemaakt.

Ook deelde T. mee dat er binnen de zedenpolitie geen protocollen bestonden over hoe te handelen in dergelijke zaken als een kind wordt teruggeleid. Indien zich dergelijke situaties voordeden, werd naar bevind van zaken gehandeld, al dan niet na overleg met het Openbaar Ministerie.

T. deelde ten slotte mee dat aan de advocaat van verzoekster nooit toezeggingen waren gedaan. Verder deelde hij mee dat deze zaak hem al vanaf het begin had dwarsgezeten, in die zin een aantal slapeloze nachten had bezorgd. Dit, in de wetenschap een kind bij haar moeder weg te moeten halen, over te moeten dragen aan haar vader die dit kind op zijn beurt al jaren niet had gezien of gesproken. Dit gevoel leefde ook nadrukkelijk bij de collega's die betrokken waren bij deze zaak. Een menselijk drama waar de politie mee werd opgezadeld op basis van een rechterlijke beslissing. Vanuit die invalshoek was de zaak door hem en zijn mensen dan ook uiterst zorgvuldig behandeld. Een voorbeeld hiervan was dat er gedurende het onderzoek momenten waren geweest dat de verblijfplaats van moeder en kind vrijwel zeker bekend was, doch zijn strategie was er altijd op gericht om de aanhouding van moeder en het afnemen van het kind niet in een woning te laten plaatsvinden met de eventueel daarmee samenhangende perikelen (het moeten forceren van deuren etc.) Daarbij was T. ervan overtuigd dat verzoekster zich op elke mogelijke manier zou verzetten tegen het wegnemen van haar dochter. Doelbewust was dan ook gewacht op een gelegenheid op de openbare weg hetgeen een en ander politie-technisch makkelijker zou maken. T. wenste daarom te benadrukken dat zijn collega's en hij in de onderhavige zaak meer dan professioneel en zorgvuldig hadden opgetreden. Het was voor hen dan ook extra pijnlijk om te moeten constateren dat verzoekster vervolgens ook nog via de media de gelegenheid kreeg om hem en zijn collega's te schofferen en zelfs van nazi-methoden te beschuldigen, aldus T.

6. Verder was in een door T. en andere medewerkers van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland opgemaakt journaal over het onderzoek naar verzoekster opgenomen dat vader, in gezelschap van een medewerker van de Italiaanse ambassade, in januari 2007 aangifte wilde doen tegen verzoekster wegens onttrekking aan het ouderlijk gezag. De politie maakte hierop met hem een afspraak om de zaak te bespreken. Tijdens een gesprek met vader had de politie om meerdere stukken gevraagd en gevraagd om een nieuwe afspraak met vader om de aangifte alsdan in het bijzijn van een tolk op te nemen. Hierop vernam de politie niets meer van de vader. Wel kwam via de korpsleiding een verzoek om aandacht voor de zaak en om dit aan de Italiaanse Consul terug te koppelen. Vervolgens nam T. telefonisch contact op met de advocaat van verzoekster, die hem informeerde over wat er speelde. Voorts deelde de advocaat aan T. mee dat de dagvaarding voor een kort geding bijna klaar was. Hij hoopte dat de zaak eind februari/begin maart zou voorkomen teneinde de uitzetting van de dochter te voorkomen.

Voorts sprak T. op 8 februari 2007 officier van justitie Ba. over de zaak. Uit dit gesprek was naar voren gekomen dat de officier van justitie evenals de betrokken medewerkers van de politie van mening was dat ze geen haast moesten maken en alles af moesten wegen. Op 9 februari 2007 sprak T. de advocaat van verzoekster, waarin de advocaat hem wederom op de hoogte stelde van het kort geding, maar ook van een mogelijk cassatieberoep. Hij zou zijn plannen op papier zetten en aan de politie toesturen.

Omdat de Consul van Italië op 9 februari 2007 aan de politie liet weten haast hebben met de aangifte werd uiteindelijk in overleg met officier van justitie Ba. en later D., die kennelijk ook meeliep in de zaak, op 13 februari 2007 de aangifte opgenomen.

Op 14 februari 2007 liet officier van justitie Ba. aan T. weten dat het traceren en het teruggeleiden van de dochter nu prioriteit had. Ba. gaf geen toestemming tot aanhouding buiten heterdaad. Dit zou volgens Ba. wel kunnen worden gebruikt als verzoekster alleen zou zijn en zou weigeren te vertellen waar de dochter was. Vervolgens begon de politie met het traceren van verzoekster. Op 26 februari 2007 liet de advocaat van verzoekster weten dat hij anderhalve week ziek was geweest, waardoor hij zijn plannen niet had toegestuurd. Hij zou dat nog diezelfde dag doen en verwachtte dat het kort geding de week erop zou dienen, aldus het journaal.

In het journaal is vervolgens te lezen dat T. in de morgen van 28 februari 2007 uitgebreid contact had met de officier van justitie D., die enigszins verbaasd was, omdat zij kennelijk niet goed was geïnformeerd over het waarnemen in deze zaak. Hij informeerde haar over de stand van zaken en deed bij haar een aanvraag tot toestemming aanhouding buiten heterdaad van verzoekster. T. en D. spraken over de wijze van aanpak, civielrechtelijk of strafrechtelijk. D. had met haar collega Ba. besproken dat ze de zaak civielrechtelijk wilden afhandelen. T. informeerde D. vervolgens over de strafrechtelijke acties die al waren ondernomen. D. ging vervolgens akkoord met de aanhouding van verzoekster. Zij zou dit nog met haar collega Ba. bespreken. De politie ging door met de opsporing. Op 2 maart 2007 werd in het journaal opgemerkt dat de garantie werd gemist, dat als de dochter alsnog via een kort geding aan moeder zou worden toegewezen, zij weer uit Italië komt.

Op 5 maart 2007 had T. weer contact met de advocaat van verzoekster die vermeldde dat hij bijna klaar was met zijn aanvraag voor een kort geding tegen de Staat. Eind die week dacht hij een datum te hebben wanneer de zaak voorkwam. Voorts werd T. op die dag benaderd door D. met de vraag naar de stand van zaken. Zij gaf aan haast te hebben. Zij nam het over van Ba. en had eigenlijk gehoopt dat de politie al had toegeslagen. T. gaf hierop aan dat de politie met prio's werkte en waarschijnlijk die donderdag zou toeslaan. Op 6 maart 2007 werd verzoekster vervolgens aangehouden. Vooraf werd nog contact met D. gezocht, maar deze was niet bereikbaar. Omdat D. niet bereikbaar was, had T. contact opgenomen met officier van justitie Bi. T. vroeg hem of de advocaat van verzoekster nog rechtsmiddelen had of dat de dochter aan vader kon worden afgegeven. Bi. was heel stellig dat de dochter kon worden afgegeven. Na de aanhouding nam D. contact op met T.

's Avonds belde de advocaat van verzoekster boos met het verzoek om de officier van justitie te spreken. Dit, omdat de dokter had gezegd dat de scheiding van moeder en dochter heel veel psychische schade zou toebrengen. T. gaf dit door aan D. en Ba., die de advocaat terugbelden. Nog diezelfde avond belde D. hem terug met de vraag hoe de aanhouding was verlopen, onder andere aan de hand van opmerkingen van de advocaat van verzoekster. T. had met verhoging van zijn bloeddruk aangegeven dat er geen sprake

was geweest van klemrijden (zij parkeerde de auto voor de bakker...) en geen sprake was geweest van geweld. D. complimenteerde hem vervolgens.

Op 7 maart 2007 belde officier van justitie D. T. met de mededeling dat zij het Centrum IKO had gesproken, en dat zij hierdoor was gaan twifelen of het kort geding niet toch moest worden afgewacht. T., die aangaf dat het kind zojuist was afgedragen en nu richting slurf ging, deelde D. hierop mee dat hij er niets voor voelde om de dochter weer terug te halen. Vijftien minuten later belde D. terug met de mededeling dat zij het met haar collega Ba. had besproken en dat ze hadden besloten het er maar bij te laten. Ten slotte had T. nog in het journaal opgenomen dat de dochter op voorhand afwijzend reageerde op haar vader. Na enige tijd, lees het verstrekken van een DVD speler met Pinokkio kalmeerde zij en ontstond er heel voorzichtig enige toenadering. De aanwezige collega's vonden dit ook een trieste en enge vertoning, aldus het journaal over de tenuitvoerlegging van de beschikking.

Visie Centrale autoriteit en Centrum IKO

7. Ook de medewerkers K. en W. van de Centrale autoriteit werden tijdens dit onderzoek gehoord. Ten aanzien van dit klachtonderdeel verklaarden zij dat de Centrale autoriteit vader S. had bijgestaan in de gerechtelijke procedure in eerste aanleg en het hoger beroep. Hierna had de Centrale autoriteit zich teruggetrokken, omdat zij binnen de uitvoering van haar taken onder het Haags Verdrag geen belang zag om in cassatie te gaan. Vader had dit wel gedaan. De Centrale autoriteit had de zaak afgesloten en had vanaf 2005 geen bemoeienis meer met de zaak. Bij de uiteindelijke aanhouding van verzoekster en de afgifte van de dochter had de Centrale autoriteit dan ook geen rol gespeeld, aldus de Centrale autoriteit.

Verder deelden de medewerkers mee dat als de Centrale autoriteit wel betrokken is bij een gedwongen afgifte van een kind voor teruggeleiding, er zoveel mogelijk wordt geprobeerd eerst de civiele weg te bewandelen. De Centrale autoriteit gaat in beginsel in eerste instantie met de ontvoerende ouder in gesprek om alsnog vrijwillige afgifte te bewerkstelligen. Voorts wordt dan geprobeerd het kind eerst aan de achtergebleven ouder te laten wennen door enkele keren contact te hebben alvorens het met deze ouder meegaat. In die dagen verblijft het kind soms wel op een neutrale plek, niet meer bij de moeder. Maar er kunnen omstandigheden zijn, waarbij deze wijze van werken niet mogelijk is en alsnog de sterke arm moet worden ingeroepen.

Hun kennis over de wijze waarop verzoekster werd aangehouden en het kind werd afgenomen, was gebaseerd op de berichten van verzoekster uit de media. Wat zij daarin vertelde, klonk voor de medewerkers zeer heftig en ingrijpend. De Centrale autoriteit zou het in beginsel niet op deze wijze aanpakken. Zij wezen er hierbij uitdrukkelijk op dat zij de overwegingen van de officier van justitie niet kenden, zodat het moeilijk was om een oordeel te geven. Misschien had de officier van justitie redenen om het op deze wijze te

doen, omdat verzoekster was ondergedoken en de officier van justitie geen risico wilde nemen in verband met vluchtgevaar. Voorts gaven de medewerkers aan dat de moeder ook haar verantwoordelijkheid hierin had. Zij had ook zelf contact met de politie of hulpverleners kunnen zoeken om haar bij te staan en/of de afgifte te begeleiden.

Wat betreft het contact dat officier van justitie D. met de Centrale autoriteit zou hebben opgenomen, lieten de medewerkers weten dat mevrouw O. niet meer bij de Centrale autoriteit werkte. In het dossier waren geen telefoonnotities van deze contacten te vinden. Wel konden zij het zich goed voorstellen dat de officier van justitie op 7 maart 2007 of eerder zou hebben gebeld met vragen over internationale kinderontvoering en dat mevrouw O. hierop met haar had gesproken. Het is ook aannemelijk dat hier geen telefoonnotitie van was gemaakt. Dit gebeurde wel vaker bij algemene vragen. Maar het is voor hen zeer onwaarschijnlijk dat mevrouw O. zich zou hebben uitgelaten over een mogelijk uitstellen van de teruggeleiding van het kind in deze concrete zaak of op dit punt aanwijzingen zou hebben gegeven. De Centrale autoriteit had het dossier immers niet meer in behandeling en was dus niet betrokken bij de teruggeleiding. En dat was hoogst waarschijnlijk dus ook de reden dat de Centrale autoriteit in haar brief van 9 juli 2007 aan verzoekster had gesteld dat de Centrale autoriteit niet betrokken was geweest bij een overleg over het mogelijk uitstellen van de teruggeleiding of de concrete uitvoering ervan, aldus de medewerkers van de Centrale autoriteit.

8. De medewerkers van de Centrale autoriteit lieten ook nog weten dat binnen Justitie werd gewerkt aan een protocol dat in samenwerking met onder meer de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie wordt opgesteld om de afgifte van kinderen ter teruggeleiding naar het buitenland beter te kunnen begeleiden.

In antwoord op vragen van de Nationale ombudsman hierover liet de minister van Justitie bij brief van 3 juni 2009 weten dat het hier ging om werkafspraken tussen de Centrale autoriteit, het Openbaar Ministerie en de Raad voor de Kinderbescherming om nadere invulling te geven aan de bepalingen 1.1.4.1. tot en met 1.1.4.14 van het Protocol Internationale Kinderontvoering van september 2000 (zie Achtergrond, onder 2.). Hierover hadden inmiddels enkele gesprekken plaatsgevonden van medewerkers met de Centrale autoriteit, het parket-generaal, de Raad voor de Kinderbescherming, een Bureau Jeugdzorg en het Korps landelijke politiediensten. Naar aanleiding van deze gesprekken was een concept opgesteld, dat thans was voorgelegd aan de deelnemers van het overleg voor commentaar en aanvulling. Een nadere versie van het concept zou onderwerp van gesprek zijn in het ketenoverleg dat periodiek werd gevoerd met organisaties die bij het onderwerp internationale kinderontvoering waren betrokken, zoals het Centrum IKO. Het was daardoor nog niet mogelijk om de Nationale ombudsman over de datum waarop deze afspraken zouden worden vastgesteld te informeren, aldus de minister.

9. Mevrouw P. van het Centrum IKO verklaarde tijdens het onderzoek onder meer dat zij van mening was dat het Haags kinderontvoeringsverdrag helemaal niet meer van

toepassing had mogen worden verklaard op de dochter van verzoekster. Verzoekster en haar dochter verbleven op dat moment al zo lang in Nederland, dat Nederland intussen kon worden beschouwd als haar permanente verblijfplaats. Voorts had de rechter in Italië zich al, overigens op een geniepige manier zonder aanwezigheid van verzoekster, over het gezag uitgesproken. Het gezag was aan de vader toegewezen. Verder was zij van mening dat het verdrag moest worden aangepast en beter moest worden afgestemd op de situatie dat de verzorgende ouder het kind meeneemt.

Voorts vond zij het logisch dat de Centrale autoriteit zich niet in de zaak mengde vanuit het feit dat zij sinds de uitspraak van het gerechtshof Amsterdam zich al teruggetrokken had, maar dat het haar voorkeur zou hebben gehad als de Centrale autoriteit zich er wel mee had bemoeid (dan was het politieoptreden binnen de perken gebleven). Zij zou het waarderen dat de Centrale autoriteit zich überhaupt meer zou bezighouden met de situatie die ontstaat na de terugkeer van een kind. Zij zag de Centrale autoriteit dan niet slechts als de procesvertegenwoordiger van de verzoekende ouder, maar als de instantie die zich in bredere zin bekommert om de situaties ontstaan met en door een terugleiding, aldus P.

Visie verzoekster

10. In haar reactie hierop bleef verzoekster bij de stelling dat de officier van justitie met het oog op het belang van haar dochter, ruimte had moeten geven voor het kort geding. Het feit dat zij na een verblijf van drie jaar abrupt weg moest, maakte de situatie voor de dochter meer dan precair. Voor haar was het absoluut niet duidelijk dat de politie en het Openbaar Ministerie niet één op één contact hadden over de situatie. Afspraken met de politie waren in haar ogen ook afspraken met het Openbaar Ministerie. De politie had aanvankelijk weldegelijk ruimte aan haar advocaat gegeven, maar naderhand bleek volgens haar de druk van het Italiaanse Consulaat, die de vader bijstond bij de aangifte van onttrekking, het geheel opeens op scherp te zetten. Volgens verzoekster was er dus weldegelijk sprake van een onverwachte wijziging in het beleid van de politie en het Openbaar Ministerie.

Wat betreft de opmerking van de minister van Justitie dat zij bewust het risico had genomen dat de beschikking kwaadschiks ten uitvoer moest worden gelegd, deelde verzoekster nog mee dat er vanaf het begin van haar onderduiken contact was tussen haar advocaat en justitie, om juist een abrupt ingrijpen voor haar dochter te voorkomen en indien dit niet meer was te voorkomen, er in overleg uit te komen. En gezien de eerdere beschikkingen van de rechtbank en het gerechtshof was het niet ondenkbaar dat de Hoge Raad alsnog zou beslissen dat haar dochter in Nederland mocht blijven, waardoor zij na de tenuitvoerlegging van de beschikking van 17 januari 2007 weer terug naar Nederland zou moeten worden gehaald, aldus verzoekster.

11. Na ook de informatie van de politie te hebben vernomen, liet verzoekster weten dat het voor haar onthutsend was om te lezen dat zij maar aan het overleggen waren met elkaar,

collega's etc., zelfs aangaven dat zij leden onder de situatie, zich beklagden dat zij dit werk moesten doen en zelfs nachten wakker lagen, maar niet doorgevraagd hadden bij bijvoorbeeld de officier van justitie hoe zo'n situatie nu werkelijk in elkaar zit. En D. had ook wel eens kunnen doorvragen bij de Centrale autoriteit. Verzoekster zag verder geen enkele inleving hoe dit voor haar dochter moest zijn, er werd niet nagedacht over hoe het anders had gekund en er werd de meest grove manier gekozen om haar dochter bij haar weg te halen.

Verzoekster deelde verder nog mee dat zij aan de reacties zag dat zij systematisch in hun verhaal het verzet en het hevige huilen van haar dochter hadden weggelaten.

Voorts liet zij weten dat zij bij haar klachten bleef, maar deze op één punt iets moest bijstellen; het wel of niet bestaan van concrete afspraken tussen haar advocaat en politieambtenaar T. Er was contact geweest, per brief en veel telefonisch, maar misschien had haar advocaat dit tegenover haar grootser voorgesteld dan het in werkelijkheid was. Verzoekster had deze informatie volstrekt als waar gezien. Zij dacht dat een officier van justitie en politiemensen zouden begrijpen hoe zo'n teruggeleidingszaak in elkaar zat en met het bijzonder wrange karakter ervan rekening zouden houden.

Wat justitie betrof deelde verzoekster nog mee dat de Centrale autoriteit en mevrouw D. elkaar tegenspraken over het contact. De Centrale autoriteit legde zelfs uit dat zij zouden hebben aangedrongen op een andere aanpak als er contact was geweest.

Verzoekster vroeg zich af waarom D. niet in al die weken van dubben en overleggen, als zij niet wist te handelen omdat er geen protocol was, naar het hoofd van de Centrale autoriteit had gebeld in zo'n precaire zaak om zich te laten informeren over de aard van zo'n teruggeleidingszaak, aldus verzoekster.

12. Ten slotte liet verzoekster nog weten dat de Raad van Discipline in het ressort Amsterdam haar klacht over haar advocaat gegrond had geacht. Verzoekster had erover geklaagd dat de advocaat haar in april 2004 had geadviseerd om met haar dochter vanuit Italië naar Nederland te komen. De Raad van Discipline was van mening dat de advocaat zich bij zijn advies met onvoldoende zorg had vergewist van de geldende internationale rechtsregels en verzoekster niet had geïnformeerd over de risico's en kwade kansen van het besluit om naar Nederland te komen.

I

I Bevindingen

met betrekking tot de wijze van aanhouden

Visie regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

1. De korpsbeheerder achtte deze klachten niet gegrond.

Ten aanzien van het legitimeren deelde hij mee dat de collega's van het politiekorps Utrecht zich als politieambtenaar hadden kenbaar gemaakt. Ten aanzien van het overleg berichtte hij dat er wel degelijk uitleg aan verzoekster was gegeven, te weten dat verzoekster zou worden aangehouden en het kind zou worden meegenomen. Ten aanzien van het geweld liet hij weten dat alleen de arm van de moeder van verzoekster was weggedraaid om het kind te kunnen pakken. Uit het journaal maakte hij op dat dit geweld van niet meer dan geringe betekenis was. Ten aanzien van het op de grond gooien van de sleutels merkte hij ten slotte op dat dit niet was gebeurd.

2. In een door politieambtenaren Ha. en W. opgemaakt rapport van 22 november 2007 is niets opgenomen over legitimering of het op andere wijze bekend maken als politieambtenaar. Wel is onder meer opgenomen dat verzoekster uiteindelijk op hun verzoek uit de auto kwam. Op dat moment kwam de moeder van verzoekster teruglopen en ging meteen achter in de auto zitten, waarbij zij haar kleindochter op schoot nam en met beide armen vasthield. Ha. had toen het rechterachterportier geopend en politieambtenaar H. het linkerachterportier. Ha. had toen de moeder van verzoekster aangesproken en haar meegedeeld dat zij het kind gingen meenemen. Daarbij had hij haar verzocht om haar kleindochter los te laten. De moeder van verzoekster gaf hierop aan dat zij haar kleindochter niet wilde afgeven. Ha. stelde toen nog voor dat zij mee mocht om haar kleindochter te begeleiden naar Amsterdam. De moeder van verzoekster gaf aan dat zij niet mee ging en haar kleindochter niet wilde afgeven. Ha. benadrukte daarbij dat hij meerdere keren vriendelijk de moeder van verzoekster had verzocht om haar kleindochter los te laten of met hen mee te gaan. Zij bleef dit weigeren. Vervolgens hadden Ha. en H. elk een arm van de moeder van de verzoekster vastgepakt. Ha. had deze arm naar zich toegenomen. Hij zag daarbij dat H. hetzelfde deed. Hierdoor kwam het kind vrij te zitten en werd zij meegenomen. Hierna had Ha. de moeder van de verzoekster losgelaten en het portier van de auto gesloten. De moeder van de verzoekster bleef in de auto achter. Hierna waren Ha. en W. naar hun dienstvoertuig gelopen en hadden de dochter overgenomen van politieambtenaar Z. Vervolgens waren zij richting Amsterdam gereden, aldus het rapport.

3. In een door politieambtenaren H. en Z. opgemaakt rapport van 20 november 2007 is onder meer opgenomen dat zij ter plaatse kwamen toen verzoekster al was aangehouden en was geplaatst in het voertuig van de regiopolitie Utrecht. Zij zagen dat collega Ha. bij de auto van verzoekster stond. Zowel het rechter als het linker achterportier stond open en zij zagen dat collega Ha. met een vrouw sprak die een kind op haar schoot had. Later bleek die vrouw de moeder van de verzoekster te zijn. Collega Ha. sprak met de vrouw om haar te bewegen om het kind aan hen af te geven. H. en Z. hoorden dat de vrouw zei dat zij het kind niet aan hen wilde afgeven en dat zij wilde wachten. Collega Ha. heeft de vrouw aangeboden om met hen en het kind mee te rijden naar Amsterdam. De vrouw gaf aan hier geen gebruik van te willen maken. Later werd dit nog een keer aan haar gevraagd door Z. H. en Z. stonden aan het geopende linkerportier van de auto. Na te hebben

geconstateerd dat bemiddeling tot afgifte geen resultaat had, werd het kind uit de armen van de vrouw gehaald. H. hield met een hand de arm van de vrouw vast en met de andere hand pakte hij de jas van het kind, om zo het kind over te dragen aan zijn collega Z. Z. had gezien dat collega H. zich via genoemd portier richting de vrouw bewoog. Z. stond op dat moment achter collega H. Vrijwel direct nadat collega H. zich met zijn bovenlijf in genoemde auto bevond, zag zij dat hij met het kind uit genoemd voertuig kwam en het aan haar overdroeg. Z. had het kind achter in het dienstvoertuig van collega's Ha. en W. gezet en had zelf plaatsgenomen naast het kind. Het kind werd door rapporteurs getroost. Vrij snel werd het kind rustig en werd zij door de collega's Ha. en W. overgebracht naar het hoofdbureau van politie te Amsterdam.

H. en Z. hadden later verzoekster overgebracht naar het hoofdbureau van politie te Amsterdam. Verzoekster was hevig geëmotioneerd en schreeuwde tegen rapporteurs, aldus het rapport.

Visie regionale politiekorps Utrecht

4. Ook de beheerder van het regionale politiekorps achtte de klachten niet gegrond.

Uit een door politieambtenaren G. en N. opgemaakte mutatie van 6 maart 2007 was hem gebleken dat G. en N. op 6 maart 2007 assistentie hadden verleend aan het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland bij de aanhouding van verzoekster. Tijdens de aanhouding waren zij, net als de ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, in burger gekleed. G. en N. konden zich niet herinneren of zij zich hadden gelegitimeerd. Wel deelde N. haar, tezamen met een ambtenaar van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, mee dat zij van de politie waren en waarom zij werd aangehouden. Verzoekster wilde in eerste instantie niet uit de auto komen. Maar toen duidelijk op haar werd ingesproken dat de situatie nu eenmaal zo was dat haar kind moest worden meegenomen, werd verzoekster onder begeleiding van G. en N. naar een dienstvoertuig gebracht.

In verband met de verkeersveiligheid had G. vervolgens de auto van verzoekster verplaatst, waarna hij de sleutels aan de moeder van verzoekster had afgegeven. Op grond van deze informatie achtte de korpsbeheerder het niet aannemelijk dat de door verzoekster in de klacht aangehaalde aspecten daadwerkelijk waren gebeurd.

5. In het door politieambtenaren G. en N. opgemaakt rapport van 6 maart 2007 is onder meer opgenomen dat zij de sleutels van de auto aan oma hadden afgegeven.

Visie verzoekster

6. Verzoekster liet weten dat waar een grote toon werd opgezet over haar als leugenachtig, het de politie zelf was die elkaar tegensprak. Utrecht dacht bijvoorbeeld dat Amsterdam zich legitimeerde en omgekeerd. Zij had erom moeten vragen, dus haar

verhaal klopt dus gewoon, aldus verzoekster. En wat haar moeder had gezegd klopte dus ook. De sleutels werden voor haar voeten gegooid. Haar werd wel gevraagd of zij wilde meerijden, maar zij kreeg niet eens de tijd om daarover na te denken of daar op te reageren.

Verder deelde zij mee dat zij in de reacties zag dat de politie geweld normaal vond als zij het zelf toepaste en niet meer kon zien dat haar moeder en zij hun optreden wel degelijk als geweld hadden ervaren. Haar moeder haar arm was weggedraaid, uiteraard tot zij de pijn niet meer kon verdragen, aldus verzoekster.

II

I Bevindingen

met betrekking tot het afscheid nemen, het afgeven van spullen en het meedelen dat de dochter niet meer in Nederland verbleef

Visie Justitie

1. De minister van Justitie achtte de klachten op dit punt niet gegrond. Hij gaf daarbij aan dat er geen voorschriften bestaan ten aanzien van de aanhouding en afgifte van een kind in dit soort situaties. Omdat elke zaak op zijn eigen omstandigheden moet worden beoordeeld, is hij van oordeel dat hier geen voorschriften voor dienen te worden uitgevaardigd. Met de politie was op grond van de aard van de zaak afgesproken dat er zorgvuldig zou worden opgetreden. Officier van justitie D. had met de advocaat afgesproken dat de spulletjes van de dochter mochten worden afgegeven, maar dat dit met de politie praktisch moest worden geregeld. Daarbij had zij de advocaat nadrukkelijk meegedeeld dat, ter voorkoming van traumatische gebeurtenissen, geen afscheid kon worden genomen van de dochter. De politie had later aan de officier van justitie meegedeeld dat de moeder één uur voor het vertrek spulletjes wilde afgeven aan de dochter, afscheid wilde komen nemen en een dokter wilde meenemen. De politie had daarmee niet ingestemd omdat het op dat moment voor te veel onrust zou hebben gezorgd.

Voorts deelde hij mee dat officier van justitie D. op de ochtend van 7 maart 2007 met de advocaat contact had gehad. De advocaat had aangegeven dat het Centrum IKO contact met haar wenste te hebben. D. had de advocaat in dat gesprek níet meegedeeld dat de dochter niet meer in Nederland verbleef, aldus de minister.

2. Officier van justitie D. verklaarde tijdens het onderzoek dat de advocaat van verzoekster aan haar had gevraagd of er persoonlijke spullen aan de dochter mochten worden afgegeven. D. had geantwoord dat dit wat haar betreft akkoord was, maar dat de politie moest aangeven of dit praktisch mogelijk was. Wel had D., na overleg met haar teamleider,

besloten dat verzoekster geen afscheid meer van haar dochter mocht nemen. Verzoekster was heel emotioneel en haar dochter was nog best rustig. Om de dochter niet van streek te brengen, leek het D. beter om geen contact meer met haar moeder te hebben. Bij deze beslissing had zij zich niet door een deskundige laten informeren over wat het beste zou zijn.

Verder verklaarde D. dat de advocaat van verzoekster op 7 maart 2007 aan haar had gevraagd wanneer de dochter uit Nederland zou vertrekken. D. had hem gezegd dat dit elk ogenblik kon zijn, maar dat zij toen nog in Nederland was. Zij verbleef toen al op Schiphol. Verder had D. gezegd dat zij niet van standpunt was veranderd. De advocaat vroeg haar vervolgens of het Centrum IKO contact met haar mocht opnemen. Zij had daarin toegestemd, aldus D.

3. In het journaal van D. over de gebeurtenissen op 6 en 7 maart 2007 is op dit punt opgenomen dat verzoekster haar dochter niet meer mocht zien van haar, maar dat verzoekster wel haar spulletjes mocht afleveren. Een en ander diende door verzoeksters advocaat te worden geregeld met politieambtenaar T., aldus het journaal.

Visie regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland

4. De korpsbeheerder achtte de klachten op dit punt niet gegrond.

Politieambtenaar T. ontkende ten stelligste dat er een toezegging was gedaan dat verzoekster haar dochter nog mocht zien. Uit het journaal was gebleken dat in overleg met Bureau Jeugdzorg was besloten om verzoekster niet meer met haar dochter in contact te laten komen, omdat dit voor de dochter uiteindelijk het beste was. Dit was verzoekster op voorhand meegedeeld.

Voorts deelde de korpsbeheerder mee dat T. had verklaard dat het praktisch gezien niet meer kon worden georganiseerd om spullen af te geven. Dit, in verband met tijdgebrek en omdat al was besloten om verzoekster niet meer in contact met haar dochter te brengen. Uit het journaal was voorts gebleken dat de advocaat van verzoekster om 9.15 uur, een kleine twee uur voor vertrek van de dochter, met de politie had gebeld met de vraag of verzoekster dan wel een arts nog even met haar zou kunnen praten, waarbij verzoekster nog wat knuffels wilde afgeven.

Ter voorkoming van discussie of de politie al dan niet een ontmoeting wilde organiseren, had T. gezegd dat dit niet meer kon, omdat zij al was vertrokken.

De korpsbeheerder was van mening dat het op zichzelf begrijpelijk was dat de politie, gelet op het overleg met Bureau Jeugdzorg, het contact niet wilde toestaan. Het leugentje om bestwil achtte hij daarentegen minder professioneel. De advocaat van verzoekster belde T. de volgende dag met de mededeling te hebben vernomen dat de dochter pas om 11.00 uur het land had verlaten. Hij vroeg T. of deze hem doelbewust op het verkeerde been had

gezet. T. legde vervolgens eerlijk aan de advocaat uit wat de reden van zijn mededeling was geweest. Om die reden achtte de korpsbeheerder de gedraging niet onbehoorlijk.

5. In een door ambtenaren H. en Z. van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland opgemaakt rapport van 20 november 2007 is opgenomen dat de twee ambtenaren van het regionale politiekorps Utrecht verzoekster na de aanhouding in hun dienstauto hadden gezet. H. en Z. hadden verzoekster vervolgens meegenomen naar het politiebureau.

6. In het door T. en andere medewerkers van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland opgemaakte journaal is op dit punt opgenomen dat een medewerker van het Bureau Jeugdzorg op hun verzoek naar het politiebureau was gekomen. Deze legde contact met het mobiel crisisteam en uiteindelijk was de dochter weer rustig. Bij de aanhouding van verzoekster was door de collega's al op voorhand meegedeeld dat ze niet meer met haar dochter in contact zou komen. Toch had politieambtenaar T. met medewerkers van Bureau Jeugdzorg overleg gehad om verzoekster toch die gelegenheid te geven. Zij waren tot de conclusie gekomen dat het een weloverwogen besluit was om verzoekster niet meer in contact te brengen met haar dochter, waarbij alle voors en tegens waren afgewogen en dit uiteindelijk het beste was voor het kind, aldus het journaal.

7. Politieambtenaar T. deelde tijdens het onderzoek nog mee dat hij, na het gescheiden overbrengen van verzoekster en haar dochter naar het hoofdbureau van politie te Amsterdam, onmiddellijk de assistentie had ingeroepen van zowel personeel van de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg Amsterdam als van het personeel van het Mobiel crisis team. Met twee medewerkers van deze diensten had hij overleg gepleegd in hoeverre het, in het belang van moeder dan wel dochter, verantwoord was dat hij hen alsnog in de gelegenheid zou stellen om afscheid van elkaar te nemen. Uiteindelijk hadden de beide mannen hem nadrukkelijk geadviseerd om de moeder en het kind niet meer samen te brengen daar zij van mening waren dat dit nog traumatischer voor beide personen, maar zeker voor het kind zou zijn. In de wetenschap dat het een hele zware en verantwoordelijke beslissing was, had T. desalniettemin besloten dat afscheid door hem niet werd toegestaan. Dit was zijn persoonlijke beslissing geweest zonder dat er contact was geweest met de officier van justitie, aldus T.

Visie regionale politiekorps Utrecht

8. De korpsbeheerder achtte de klacht niet gegrond. Daarbij deelde hij echter mee dat de politieambtenaren G. en N. zich niet meer konden herinneren of zij wel of geen uitspraken hadden gedaan richting verzoekster aangaande het afscheid nemen van haar dochter.

Visie verzoekster

9. Verzoekster bleef bij haar stelling dat het optreden van de politie en het Openbaar Ministerie niet zorgvuldig genoemd kon worden. Ter toelichting voegde zij een door haar huidige advocaat bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens ingediende procedure tegen de Nederlandse Staat in over de teruggeleiding van haar dochter. Zij verwees naar een door haar advocaat opgenomen tekst, waarin hij het oordeel van Prof. mr. drs. M.R. Bruning, werkzaam bij Defence for Children, weergaf. Mevrouw Bruning zou hebben geoordeeld dat dit nooit zo had mogen gebeuren. Er moest juist tijd en ruimte zijn om gedag te zeggen. Dit moest zo harmonieus mogelijk plaatsvinden.

IV. Bevindingen met betrekking tot het overleg met de Centrale autoriteit

Visie Justitie

1. De minister van Justitie achtte de klacht niet gegrond. Hij gaf aan dat er geen regel is dat in dit soort situaties contact wordt opgenomen met de Centrale autoriteit. In onderhavige zaak was wel contact geweest met de Centrale autoriteit op 6 en 7 maart 2007, onder andere met mevrouw O. Daarbij was overleg gepleegd en had de officier van justitie geïnformeerd. De Centrale autoriteit is een bij uitstek deskundige op dit gebied en had de officier van justitie onder meer geïnformeerd over de status van het Centrum IKO, aldus de minister. Voorts deelde de minister mee dat verzoekster een pagina van een brief van de Centrale autoriteit van 9 juli 2007 had meegezonden, waarin deze mededeelde dat haar medewerkers niet betrokken waren geweest bij overleg met de officier van justitie over het mogelijk uitstellen van de teruggeleiding van de dochter, omdat zij sedert 2005 de vader niet meer vertegenwoordigde in de teruggeleidingskwestie en derhalve ook geen bevoegdheid had om ten tijde van de teruggeleiding hierover met de betrokken officier van justitie in overleg te treden over de concrete uitvoering van de teruggeleiding. De minister merkte hierbij op dat, voor zover bekend, mevrouw O. ten tijde van het schrijven van voornoemde brief niet meer werkzaam was bij de Centrale autoriteit. Volgens de minister kon dit wellicht de inhoud van laatstgenoemde brief verklaren.

2. Officier van justitie D. verklaarde tijdens het onderzoek dat zij die dag tussen de telefoongesprekken met de advocaat en het Centrum IKO door, nog telefonisch contact had gehad met de Centrale autoriteit. Dit was om duidelijkheid te verkrijgen over de status van het Centrum IKO. Zij vond het daarom vreemd dat de Centrale autoriteit per brief ontkende dat er contact met haar was geweest. D. had geen telefoonnotities gemaakt op 7 maart 2007. Wel had zij die dag daarna een journaal van 6 en 7 maart 2007 gemaakt. Deze twee dagen waren goed vastgelegd, aldus D.

3. In het journaal van D. is onder meer opgenomen dat officier van justitie Ba. op 7 maart 2007 contact had opgenomen met een medewerkster van de Centrale autoriteit, mevrouw O. Mevrouw O. gaf aan dat het Centrum IKO een belangenorganisatie was, en geen autoriteit op dit gebied. Hoewel O. zelf niet bij de zaak was betrokken, volgde zij deze wel. Volgens haar was er geen reden om het vonnis niet reeds thans ten uitvoer te leggen,

aldus het journaal.

Visie Centrale autoriteit en Centrum IKO

4. Voor de visie van de medewerkers van de Centrale autoriteit wordt verwezen naar hetgeen hiervóór, onder I. 7. is weergegeven.

5. Mevrouw P. van het Centrum IKO verklaarde tijdens het onderzoek dat officier van justitie D. haar op 7 maart 2007 had meegedeeld dat de door P. toegestuurde stukken haar niet hadden kunnen overtuigen en dat zij na overleg met de Centrale autoriteit had besloten om de dochter te laten vertrekken. Uit latere contacten met de Centrale autoriteit was P. echter gebleken dat D. helemaal geen contact had opgenomen om te overleggen. De Centrale autoriteit was er naar het Centrum IKO toe zelfs uiterst stellig over dat zij niet was benaderd door de betrokken officier van justitie. Dit zou ook vreemd zijn, omdat de Centrale autoriteit immers al lang niet meer met de zaak van doen had, aldus P.

Visie verzoekster

6. Verzoekster liet hierop weten dat de Centrale autoriteit niet alleen aan haar per brief had bevestigd op geen enkele wijze betrokken te zijn geweest bij de beslissingen van de officier van justitie op 6 en 7 maart 2007, maar ook tegenover mevrouw P. van het Centrum IKO had aangegeven op geen enkele wijze betrokken te zijn geweest. Verzoekster zou dit punt graag opgehelderd zien, omdat zij nog steeds te maken had met de Centrale autoriteit nu de vader zich in Italië op geen enkele wijze hield aan zijn toezeggingen die hij had gedaan voor het gerechtshof Den Haag, aldus verzoekster.

V. Bevindingen met betrekking tot het verstrekken van informatie over de verblijfplaats van de dochter

De korpsbeheerder achtte de klacht niet gegrond. Hij deelde daarbij mee dat politieambtenaar T. slechts had geweigerd om de verblijfplaats te noemen in het kader van de afscherming.

V

I Bevindingen

met betrekking tot de behandelingsduur van de klacht

De korpsbeheerder achtte de klacht gegrond. Hoewel de Commissie van Politieklachten een brief van verzoekster veel te laat had beantwoord - waarvoor zij overigens haar verontschuldiging aan verzoekster had aangeboden -, was de klachtbehandeling daarna voortvarend opgepakt. Niettemin waren de wettelijke termijnen van klachtbehandeling overschreden.